

mpkslas • menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1974 METAI

VASARIO MĖN. 23 D. / FEBRUAR 23, 1974

PART TWO — Nr. 46 (8)

Šiame numery

Rauda apie kičą ir literatūrą.
Encyclopedia Lituanica trečiajam tomui pasirodžius.
Lietuvos himno istorijos bruožai.
Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties.
Rio de Janeiro karnavale.
Veterinarinė medicina laisvojoje Lietuvoje.
Naujas D. Lapinsko kūrinys koncerte.

Kertinė paraštė

RAUDA APIE KIČĄ IR LITERATŪRĄ

Prieš kiek laiko šioje "Paraštėje" buvo nusiskusta išeivinės kritikos palaipsniui nuprofesionalėjimu. Nusiskundimas buvo, palyginant, švelnus, turint omenyje pseudokritikos sriautą. O dabar panašiu grožinės prozos klausimu, bet aistringiau ir iškalbiau "Aiduose" prabilo kritikas Kostas Rauda ("Brolio Mykolo gatvė", 1973, Nr. 10). Mūsų išeivijos prozoje jis mato "rašytojų mėgėjų" invaziją:

"Jie taip nugyveno mūsų dailiąją prozą, jog jiniai visiškai prarado savo profesinę tapatybę, nustojo egzistavusi kaip žodžio kūryba, kurioje ne "tiesa" kuria žodį, bet žodis kuria tiesą... Grynai literatūrinės žodžio bei stilistinės struktūros problemos pakeitė nuolat atrajojamas vis tas pats propagandinis kičas ir vakardienos problemų sprendimas užvakardienos priemonėmis; žmogų — sąlyginis žmogus, t. y. bejėgis automatas, mechanškai kartojas autorių diktuojamas "tiesas".

Žodžiai kieti — kai kam jie atrodo pernelyg pikti — bet tikslūs ir labai reikalingi. Mūsų parūgusioje literatūrinėje atmosferoje jie prilįgsta langų atidarymui ir vyriško kumščio trenkimui į stalą. Idomiu sutapimu, jie primena kai kurių latvių literatų nusiskundimus apie dailinį sustabarėjimą latvių išeivinėje raštijoje. Savo romane apie latvius Kanadoje "Pats esi kungs, pats" Aivars Rungis taip aprašo pagal konservatyvaus išeivio lūkesčius sulipdytą tradicinį latvių romaną:

"Jame įvykiai susipina su įvykiais nenutrūkstančioje grandinėje, charakteriai vystosi, charakteriai tampa vaisingi, charakteriai auga, tipai kalba tik tiptikais..." Kai skaitytojas atsigrežia nuo tokio latvių prozos kūrinio į gyvenimą, "dalykai iš karto atrodo truputį nepaprasti", nes šiandienis gyvenimas atrodo visai skirtingas nuo tokio kūrinio. (V. Nollendorfs, "The Demythologization of Latvian Literature", Books Abroad, Autumn 1973).

Rungis kalba apie tradicinius rašančius profesionalus, bet iš-

davos panašios kaip Raudos užfiksuotų lietuvių mėgėjų raštuose. Abiem atvejais, Raudos žodžiais, kartojamos "viesosios opinijos spaudimo" primastos "nepajudinamos tiesos" popierinių... herojų lūpomis".

Panašių reiškinių galima atrasti ir estų bei kitų egzilių raštijoje. Visose išeivijų literatūrose pastebimos dvi ligos. Viena yra rašytojų-mėgėjų, "kurie normaliose sąlygose vargu būtų drįsę veržtis į Parnasą", tai veržimasis į tuštėjančius literatūros barus. Kita liga — tai kai kurių profesionalų rašytojų užsisklendimas kadais atsivežtuose stiluose ir formulėse, laikrodžio testinumo iliuzijai išsisaugoti. Pirmoji liga vadinasi "graphomanitis", antroji "artiosklerosis".

"Graphomanitinė" ir "arteriosklerozinė" kritika vis labiau plinta mūsų periodinėje spaudoje. Žinoma, kaip redaktoriams sunku pasigauti recenzentų. O Raudos aprašyto tipo autoriai ir kritikai ne tik sutinka, bet ir patys pasisiūlo. Šiais energijos krizės laikais jų energija neišsamiama, kunkuliuojanti be atvangos. Ir taip jie pildo puslapį po puslapio, kaip margas drobes ar jaučių skūras.

Tokia proza ir kritika nesužavės skaitytojų Lietuvoje, kaip ji besidangstyti tautiškumo ir patriotizmo plakatais. (Parafrazuojant anglų 18 a. kritiką, galime sakyti, kad "patriotizmas yra paskutinė grafomano užuovėja".) O mūsų jaunąją kartą išeivijoje tokio lygio rašiliava labai efektingai atgrasys nuo bet kokio lietuviško rašto.

Kokia išeitis iš mūsų "literatūrinės energijos krizės"? Raudos siūlymu: "Tik grynai profesionalinis požiūris į literatūrą, pagrindinė atsakomybė ir vaidmenį grąžinant žodžiui — nepriklausomam šifrai, kuris garantuotų autoriaus nepriklausomybę prieš ideologijų antplūdį, taip, kaip magiškas ženklas savo kriptiška forma išsaugo jame slypinčios idėjos autentiškumą ir gyvybę. Amen Plunksn.

IR ANTRAS TITANIŠKAS DARBAS JAU ĮPUSĖTAS

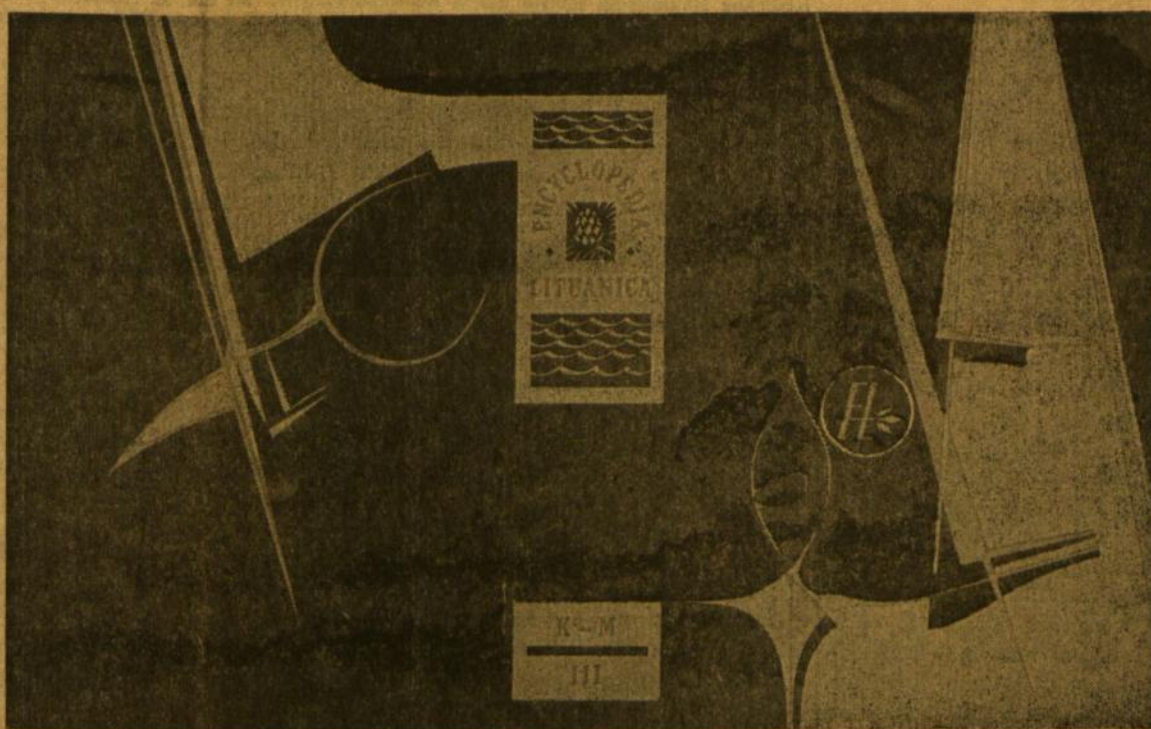
Encyclopedia Lituanica trečiąjį tomą pasitinkant: žmonės, darbai, rezultatai

ENCYCLOPEDIA LITUANICA. Volume III. Boston, Massachusetts. Published by Juozas Kapočius. Edited by Simas Sužiedėlis and Vincas Rastenis. English Language Editor Raphael Seely, University of California, Berkeley. Editorial Assistant Rita Kapočius. Printed in the United States of America, 1973. Encyclopedia Lituanica, 395 West Broadway, So. Boston, Mass. 02127, U. S. A. Library of Congress Catalog Card Number 74-114273.

Jeigu kas artimoje ar tolimoje ateityje iš pačių lietuvių ar iš kitataučių ieškos lietuvių išeivijos labiausiai išlikusių pėdsakų svetimosiose žemėse, tai dvi pačių didžiųjų pėdų bus Lietuvių enciklopedija (36 tomai) ir Encyclopedia Lituanica (6 tomai). Ir jos išliks ne vien tik kaip gražūs paminklai pasižūrėti, bet ir kaip mokslo bei informacijos neišsenkami šaltiniai, naudojami gyvam reikalui savųjų ir svetimųjų ateities kartose.

Darbas padarytas ir daromas toks, kad plataus pasaulio kultūrininkai, gerai žinantieji šios rūšies leidinių įkūnijimo sunkumus, vargu ar lengvai patikės, kad čia tik išeivijos visuomenės, tik vieno užsispyrusio ir pasiaukojusio leidėjo ir kelių dirbančių ir darbą rikiuojančių redaktorių pasišventimo vaisius.

Kažin ar ir mūsų pačių visuomenė pilnai įvertina ir supranta, kas čia išeivijos sąlygomis yra atliktas. Juk padaryta tiek ir taip, lyg būtų bazuotasi valstybiniu mastu ir remtasi valstybiniu užnugariu. Lietuviškosios ir angliškiosios enciklopedijų išleidimas yra ir bus pats didysis mūsų išeivijos stebuklas. Ir už jį dėkui leidejui Juozui Kapočui ir redaktoriams: lietuviškosios — J. Gironiui, P. Cepėnui, J. Puzinui ir V. Maciūnui (XV), o už angliškiosios tris tomus — S. Sužiedėliui, V. Rasteniui. Be abejo, gero žodžio verta ir išeiviškoji

Encyclopedia Lituanica aplankas, pieštas Telesforo Valliaus

visuomenė, savomis prenumeratomis rodydama abiem enciklopedijom reikiamo dėmesio. Bet vargu ar būtų iš abiejų užsimojimų kas nors išėjo, jeigu Juozas Kapočius nebūtų buvęs ir vizitiko, ir praktiškojo žvilgčio žmogus, visą save tik šiam reikalui paaukojęs.

Šiandien, džiaugiantis trečiuoju Encyclopedia Lituanica tomu, reikia prisiminti, kad anglų kalba išleisti visą enciklopediją apie vieną tautą, jos istoriją, kalbą bei kultūrą šiame krašte yra bandė ir kiti. Tačiau kitiems darbas vis sustodavo ir pasibaigė dar organizavimo stadijoje arba po pirmo tomo išleidimo. Bet mes, lietuviai, atrodo, ištesėjim, jei neįvyks kokia netikėta nelaimė. Pusė darbo jau padaryta. Ir kai padėsime tašką šeštajam tomui, tai tokias anglų kalba enciklopedijas bus išleide tik dvi tautos: žydai — Encyclopedia Judaica ir lietuviai — Encyclopedia Lituanica.

O tada jau ir bus užbaigtas anas iškraipytas svetimųjų informacijų kelias, kuriuo šimtmečių šimtmečiais netikslingos ir kvailiausios žinios apie Lietuvą ir lietuvių smelkdavosi į kitų kalbų enciklopedijas bei mokslo veikalus. Visam pasauliui dabar bus parankiausias ir tiksliausias šaltinis angliškoji Encyclopedia Lituanica. Gal mes patys dar šio darbo kaip reikiant neįvertinam, kai jis daromas čia pat mūsų tarpe ir tos pačios mūsų išeivijos rankomis. Tačiau, būkim tikri, šio enciklopedinio darbo reikšmė toli toli pragyvens ir mūsų pačių ir mūsų vaikų vaikams.

Grįžtant prie paties Encyclopedia Lituanica trečiojo tomo, trumpai tenka pasakyti, kad jis daugeliu atžvilgių yra tikrai imponantiškas: 576 psl., apimamas K-M raidės. Ilustracijomis tomas neperkrautas, bet dedamos yra gana ryškiai atspausdintos ir neblogai atrinktos.

Kaip visu rimtumu tomas yra suredaguotas, gali akivaizdžiai stebinti ir įvairių sričių kompetetingi bendradarbiai, labai akademiškai ir sąžiningai parengę tomui jiems patikėtas temas. Štai jų pavardės: Ant. Bendorius, Alf. Čipkus, Alb. Gerutis, Alg. Kasulaitis, Ant. Kučas, Ant. Klimas, Alg. Landsbergis, Alg. Gustaitis, Ant. Lluima, Alg. Budreckis, Ant. Musteikis, Aleks. Mauragis, Aleks. Merkellis, Ant. Mažiulis, Alg. Rukšėnas, Ant. Salys, Alf. Šešplaukis, Alg. Antanaitis, Ant. Vailaitis, Br. Povilaitis, B. Saldukiene, Br. Vačkėlis, Česl. Masaitis, K. Jurgėla, C. Surdokas, Ed. Anderson, Ged. Kijauskas, H. Nagys, Il. Gražytė, Ig. Urbonas, Iz. Vasyliūnas, J. Aistis, J. Balys, J. Brazaitis, J. Dainauskas, J. Girnius, J. Gimbutas, J. Grišius, J. Jakėtas, J. Karys, J. Kupronis, J. Puzinas, J. Prunskis, J. Slavėnas, J. Pažemėnas, J. Stukas, J. Vaišnora, J. Žilėvi-

čius, K. Ambrozaitis, K. Ališauskas, K. Gudaitis, K. Merkis, K. Ostrauskas, L. Dambriūnas, L. Dargis, L. Kačinskis, M. Nauras, P. Dilia, P. Jonikas, P. Maldeikis, P. Rabikauskas, P. Reklaitis, Pr. Skardžius, R. Krasauskas, R. Šilbajoris, Saul. Sužiedėlis, St. Goštautas, Sr. Janauskas, S. Kondratas, Sim. Sužiedėlis, Stp. Matulis, St. Santvaras, St. Yla, Vac. Biržiška, V. Sruogienė, V. Gidžiūnas, V. Kulbokas, Vl. Viliamas, Vinc. Maciūnas, V. Rastenis, V. Kulboldienė, V. Širvydas, V. Trumpa, V. Valkavičius, Vyt. Vaitiekūnas, Vikt. Vlgirda, Z. Ivinskis.

Tyčia išvardiname visų, šiam tomui straipsnius rašiusių, pavardes, kad skaitytojas čia pat justų, kiek dar turime vyresnio ir jaunesnio amžiaus intelektualų ir koks yra didelis darbas juos kontaktuoti, juos suburti bendram viso tomo realizavimui. O kur dar sutelktos medžiagos lyginimas, kur dar visa plejada vertėjų, anglų kalbos žinovų, paruošiančių tekstus gryniausia anglų kalba. Žinoma, visų rašančių enciklopedininkų sąrašas ir čia toli gražu nepilnas. Kiti angažuoti ketvirtam, penktam ir šeštam Encyclopedia Lituanica tomui. Ne vieno jų šiame trečiame tome nėra, bet bus sekančiuose. Žodžiu, ir akademiški plunksnų, ir finansų, ir įvairioji techninė prasme Encyclopedia Lituanica yra tikrai titaniškas užmojis.

Naujasis tomas prasideda K raidės apdarimu ir baigiasi rašytojo V. Mykoliaičio-Putino ir jo kūrybos aprašymu. O kiek tiesiog aukštinės medžiagos tarp to pirmo ir paskutinio puslapio. Kiek daug pavardžių, prasidedančių su K ir M raide, kurios mūsų tautos istorijoje ir jos kultūroje jau nepamiršamos. Tarp jų, štai, jau yra ir Romas Kalanta. Ir ne tik dr. Vincas Kudirka, bet ir Simas Kudirka. Ir toliau vis rašytojai, dailininkai, muzikai, aktoriai, vokalistai, humanitarinių ir tikslųjų mokslų žmonės, istorikai, kalbininkai. Šalia žmonių randami ir istorinių vietovių ir šių dienų centrų tai trumpesni, tai ilgesni aprašai, pajavirinti nuotraukomis. Kai kurie jų virsta jau visai apvaliomis studijomis, pvz. rašant apie Kauną, Kęstutį, Klaipėdą ir Klaipėdos kraštą, Maironį, Putiną ir kt. Apie atskiras kultūros sritis vėl pateikiama net gana netrumpas apžvalgos, pvz. lietuvių literatūrai nuo seniausių laikų iki pat šių dienų, apimant tėvynėje ir išeivijoje rašančius. skirta arti 20 puslapių.

Ir galutinė išvada, šiuo metu gana svarbi, būtų tokia: kai Encyclopedia Lituanica leidimas dar tik įpusėtas, kai antrosios pusės greitas paruošimas ir išleidimas pareis nuo prenumeratorių skaičiaus, tai, nieko nedelsiant, visoms šeimoms ir visiems reikėtų tuoj pat enciklopediją užsiprenumeruoti. Ypač enciklopedija būtina mūsų jaunosioms šeimoms, kurioms ir anglų kalba nėra jokia kliūtis ir kurioms tiesiog neišvengiamas kasdieninis, o daug kartų ir lituanistinis kontaktas su amerikiečiais, kanadiečiais ir kitų tautų šviestiniu klotu.

Simas Sužiedėlis, Encyclopedia Lituanica pirmo, antrojo ir dalies trečiojo tomo redaktorius. Nuotr. V. Mažello

Lietuvių Enciklopedijos ir Encyclopedia Lituanica leidejas Juozas Kapočius. Nuotr. V. Mažello

Vincas Rastenis, Encyclopedia Lituanica dalies trečiojo tomo redaktorius.

Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties

Žmogus, rašytojas, publicistas, pomirtinis raštų leidimas, laiškai

KAZYS BRADŪNAS

Sunku patikėti kad š. m. kovo mėn. 1 d. jau suėjo 10 metų nuo dr. Juliaus Kaupo mirties. Mirė tada palyginti dar jaunas rašytojas ir jaunas gydytojas, kuriam šiemet būtų vis dėlto jau 54 metai. Mirė žmogus, neatšokęs nuo išeivijos lietuviškųjų reikalų. Žmogus talentingas, visiems draugiškas, gerai pasiruošęs savo profesijai, o kūrybinį žvilgsnį nukreipęs į literatūrą.

Visa tai turint prieš akis, imi galvoti, ar tik Julius Kaupas šlandieninėje mūsų dabartyje nebuvo paskutinis mohikanas tų lietuvių gydytojų virtinėje, pradedusioje Basanavičium, Kudirka, Pietariu ir kt., kuriems grožinė literatūra ir kitos humanitarinės sritys buvo antrąjį, gal net pati didžiausioji jų sielos dalis. Julijui Kaupui mirus, kažkaip nesigirdi, kad kas iš jaunėsių mūsų medicinos daktarų nešiotų dar ir rašytojo vardą.

Julijui Kaupui gyvam esant, teišėjo tik viena jo knyga „Daktaras Kripštukas pragare“. Bet knyga tokia, kuri iš karto palidijo išskirtinį ir originalų talentą, kuri mūsų grožinės literatūros pasilieka kaip neįsistantis paminklas autoriaus gimtajam miestui — Kaunui. Tai knyga, kurioje tikrovė tampa pasaka ir pasaka tikrove. Iš kitos pusės, ši knyga ir šios pasakiškos Kauno istorijos yra lyg ir paties autoriaus portretas, jam dažnai kasdieniškajame gyvenime beveik tikint pasakos realybe.

Tačiau Julius Kaupas rašė ir visai gyvenimiškų, ne pasakiškų novelių. Nemažai jų paskleista savo laiko periodinėje spaudoje. Ir jos vis dar laukia surenkamos ir išleidžiamos vienoje knygoje.

Suprantama, kad nuo autoriaus mirties jau yra praėjęs visas dešimtmetis, o jo pomirtinių raštų komplekto vis nesulaukia-

Julius Kaupas (1920-1964)

Nuotrauka Vytauto Mazelio

ma, tai trūksta kai kieno kantų, ir priekabingose spaudoje pradeda ryškėti ir ieškoti kaltininkų. Gi kaltininkai ir be ieškojimo yra aiškūs: tai išeivijos kultūrinio gyvenimo ribotumas ir laiko bei tokiam akademiniam leidiniui suredaguoti profesionaliai pasiruošusių žmonių stoka. Rodos, toks kaltininkų ieškotojas — rykautojas galėtų lengvai suprasti, kad čia gi nėra šaulių gegužinės korespondencijos apdailinimas ar savo vasarinių kelionių po Ameriką apsiraišymas. Pabrėžiame: ne pinigų

čia problema! Jų yra. Ir spausdintuvių darbams pinigų ateityje dar daugiau bus. Bet ar bus žmonių, kurie sugebėtų ne vien, nors ir premijuotą, korespondenciją parašyti, bet ir suredaguoti akademinio lygio leidinį, kurį nerandami galėtume pasiūlyti Kongreso bibliotekai.

Akademiniams rašytojų palikimo redagavimui profesinio lygio žmonės savo tarpe galėtume suskaičiuoti ant pirštų. Gi jiems, vieną šios rūšies pareigą apsiėmus ir metai po metų atliekamu nuo kasdieninės duonos dar-

bo valandų vakarinių ar naktinių laisvalaikio kietai ir sąžiningai stumiant pirmyn, negalima gi dar užkrauti ir antro, trečio, ketvirto. Štai tokio profesionalaus ir ne degtuko žybtelėjimu baigiamo darbo pavyzdys: Kostas Ostrauskas ir Alfonso Nykos-Niliūno redaguotieji pomirtiniai Antano Škėmos raštai, metai po metų išeivijos sąlygose paruočiami ir leidžiami. Šiuo metu abudu redaktoriai jau baigia Škėmos raštų paskutinį tomą. Po to taipgi Ostrauskas ir Niliūnas pradeda redaguoti ir akademiniam leidimui ruošti Juliaus Kaupo raštus. Todėl ir pompastiškam kaltintojui bei rykautojui geriausia būtų čia susiprasti ir lūpą prikasti, žinant mūsų išeivijos situaciją, poreikius, jėgas ir kietą šio literatūrinio darbo reiklumą.

Prisiminę Julijui Kaupą, kaip rašytoją ir medicinos daktarą specialistą, negalime praeiti tytomis ir pro Julijui Kaupą publicistą. Kaip aktyvus mūsų visuomeninio gyvenimo bei idėjų dialogo dalyvis, jis savo publicistinė, bet taipgi giliai intelektualuman padažyta plunksna mokėjo labai nuodugniai atsiliepti į keliamas problemas, mėgo džen-telmeniškai, kultūringas diskusijas.

Ne vienam, tur būt, atmintyje yra išlikęs vienas tokių diskusijų gana ryškus pavyzdys — būtent — Antano Maceinos ir Juliaus Kaupo kadaise „Aiduose“ vestas pokalbis apie liberalizmą ir komunizmą.

1948 metais mano tada redaguotuos „Aiduos“ balandžio mėn. Nr. 19 buvo atspausdintas Antano Maceinos straipsnis „Liberalizmo kelias į bolševizmą“. Liberališką mūsų spauda tuoj pat į šį A. Maceinos raštą reagavo, nuedama net iki V. Ramono „Kryžių“ romano. Naujomis pastabomis „Aidų“ 1948 m. birželio mėn. Nr. 15 atsiliepė ir A. Maceina. Tada pasisilū viešų

laiškų į Maceinos tezes dirstelėti Julius Kaupas. Sutikau. Ir 1948 m. „Aidų“ spalio mėn. Nr. 19 buvo atspausdintas Juliaus Kaupo raštas „Kryžkelėje tarp Romos ir Kremiaus. Laiškas Dr. Antanui Maceinai“.

Aną viešą savo laišką A. Maceinai Julijus Kaupas tada baigė šitaip:

„Pabaigoje Jūs sakote, jog būtumėt laimingas, jei kas įrodytų, kad liberalizmas nuvedė ne į bolševizmą, bet į krikščionybę, nes kito kelio, Jūsų tvirtinimu, nėra. Mano straipsnis, be abejo, Jūsų pradžiuginti negalėjo. Liberalizmas sukūrė ideologiją, visuose punktuose diametraliai priešingą bolševizmui, o taip pat ir išvedė žmogų iš viduramžiškos santvarkos. Klaidingas yra tik Jūsų prielaidas, kad kito kelio nėra. Atrodo, Jūs matote valstybėje tik kraštutinius. Tuo tarpu politiniame gyvenime mes ieškome kompro-

miso, kuris patenkintų visus gyventojus. Niekas neabejoja, kad krikščionybės idėja yra daug vertingesnė už materializmą, tačiau, manau, tai dar ne visai pakankamas pagrindas tapti jai priivaloma visiems. Ankstyvesnė savo paskaitose Jūs gražiai atstovavote valstybės nepasaulėžiūriškumui dėl to, tikiuosi, ir ši sykių sutiks, kad valstybei naudingesnis kelias bus tolerancija ir sąžinės laisvės gerbimas.

Tikiuosi man atleisite, kad šis straipsnis išėjo gana kritiškas ir daug kur nutolo nuo Jūsų teigimų. Tačiau, prisipažįstu, aš bandžiau nuosirdžiai vadovautis gražiais vieno jėzuito kunigo džiūlais, girdėtais dar Kaune per pamokslą:

— Dievas yra Tiesa, ir kas nuosirdžiai ieško tiesos, ieško Dievo.

Antanas Maceina šias visas diskusijas užskleidė savo raštu „Liberalizmo teisinimas“. Atsa-

— Op, op, Nemunėli,
Ar tu mane sauki?
Ar sauksi
Per naktį ūgą, įkrygi,
Per juodus
Garvežio dūmus?

Ar tu mane sauki?
Ar sauksi
(Aš visados budėsiu)
Nesibaigiančioj ratų
Simfonijoj,
Nesibaigiančioj metų
Agonijoj...

O SAULĖ ARTI

Bijau skristi.
Bijau pakilti nuo žemės.
Išlikus laikais žolės, medžio, akmenų.
O erdvė nėra nieko.
Tiktai šis negyvas paukštis.
Ramu. Tuščia. Ir plaka
Tik mano
Ir paukščio širdis — — —

O saulė arti —
Rankom galiu paglostyti
Seną jos veidą, Prietiki briaunos
Laukiu stebuklo,
Puolu į dangų —
Miražą —
Efemerinį upių
Vandenių — — —

kymas Julijui Kaupui („Aidai“ 1948 m. lapkričio mėn. Nr. 20) baigiamas taip:

„Štai kodėl savo straipsniuose aš šiuos du kelius ir tematau. Trečiasis Jūsų ir kitų vadin. liberalistinis kelias, nėra skirtingas nuo vieno kurio iš anų dviejų. Jeigu liberalistinis kelias yra suprantamas bei vykdomas 15-16 š. humanistiškai ar Locko linkme, jis iš esmės yra krikščioniškas kelias: kelias į Romą. Jeigu liberalistinis kelias yra suprantamas ir vykdomas Rousseau-Comte prasme, jis iš esmės inkvizitoriškas kelias: kelias į Maskvą. Kitokio pasirinkimo nėra ir negali būti. Ši dilema yra jausta į pačią mūsų prгимtį, ir jos pakeisti mes negalime. Tai nėra nei fanatizmas, nei „nuoseklumų ieškantis sistemin-gumas“. Tai yra pati mūsų tikrovė. Bolševizmas yra didžiulis

(Nukelta į 4 pusl.)

Rio de Janeiro karnavale

Apybraiža

Zigmas Umbražūnas

Bestebėdamas jau antrą vakarą vykstančius Rio de Janeiro Užgavėnių karnavalo žaidimus, nė nepajutau, kaip pradėjo lyti. Lyg dulkėna, nors tarpais uždavo ir smarkesnė lietaus banga. Paprastai tropikuose lietus užėina staiga, lyg iš kibiro žliaugia ant galvos. Bet ir vėl ūmai praeina. Dar pila lietus kaip reikiant, o jau matai pajodusius debesų properšose žvilgančią saulę.

Tai buvo vėlokas sekmadienio vakaras prieš Užgavėnes. Pats Rio karnavalo siautėjimas. Aplinkui tribūnose šimtą tūkstančių minia dainuoja, šoka, rėkia, rankomis ploja, kojomis trypia... Vidury tarp tribūnų ant Avenida Presidente Vargas žingsniuoja, bet daugiausia savotiška riste bėga tūkstančiai, dešimtys tūkstančių šokėjų, dainininkų. Vieni prašmatniai apsirengę, kiti tik šiek tiek prisidengę, palydimi daugybės orkestrų ir būgnų. Užpakaly tribūnų Avenida Presidente Vargas ir išilgai centrinės Rio de Janeiro gatvės—Avenida Rio Branco—minia, na ir nukalbėjau „minia“ — gi masė žmonių, kokie 2 milijonai su priedu. Kaip akys užmato į visas puses žmonija, daugiausia pajudusi, siūbuojanti, dainuoja, šoka, mosikuoja. Šimtai orkestrų ir būgnų trenkia maršus ar dainas. Kur-ne-kur pasigaunama kokios dešrelės alkiui numalšinti ar limonado ar net alaus užsigerti. Laimingesni sukom-

binuoja ir „batibos“, stipraus brazilsko gėrimo. Išlenkęs keletą „batibų“, ir aš pradėtu trepsėti ir net uždainuoti su visais, nors jaučiu, kad giedorius iš manęs tai jau prastas.

Rio de Janeiro karnavalo tradicija siekia net 1855 metus, kada 60 vyrų būrelis susiorganizavo į savotišką karnavalo tarybą. Fantastiškiausiai pasipuošę, lydimi būgnų, jie paradavo Rio gatvėmis. Žiūrovai gausiai paplojo, sumanymas visiems patiko. Taip ilgainiui karnavalo mintis plėtėsi, kol pasiekė gana komplikuotos programos ir išsiliėjo į beveik savotišką viso miesto pabūdimą...

Prieš organizuotų karnavalių pradžią pusbernai Užgavėnių proga užpildinėdavo praeivius su netikėtom vandens „bombom“ ir šiaip pridarydavo daug žalos. Tai bet kokie „pasirodymai“ iki 1855 m. buvo uždrausti.

Tačiau tų 60 vyrų sumanymas davė pradžią visai eilei organizacijų, klubų su įvairiausiais pavadinimais ir vardais. Kai kurie jų ir dabar daugiau kaip po šimto metų tebegyvuoja.

Originaliai jie reprezentavo savo „ranchos“, kurie būrėsi į mūsiškai tarant tautinių šokių ir muzikos draugijas. Vėliau jos dar persiorganizavo į „bloco“, į dideles grupes, apimančias to ar kito regiono entuzias-

tus. Pats muzikaliųjų ir šokėjų elitas susiorganizavo į vadinamas „samba mokyklas“, kurios šiandien kaip tik ir organizuoja svarbiausius Rio karnavalo pasirodymus.

Kokie bebūtų vardai, visi tie sambūriai dažnai skaičiuoja savo narius tūkstančiais. Karnavalo metu jie ir pasirodo savo viename būry tūkstančiais, dainuodami tą pačią dainą, ritmingai šokdami pagal tuos pačius būgnų garsus, rengdamiesi panašiais sukirptais rūbais ar lygiai labai mažai teapsirengdami.

Iš „bloko“ grupių žinomiausios yra „Bafó de Onze“, skaičiuojanti net 8000 narių, ir „Cacique de Ramos“, turinti taip pat apie 8000 galvų. Pastarieji pasirodo masiniu susibūrimu, apsirengę indėniškais juodai-baltais kostumais. Eidami jie ritmingai dainuoja, laiks nuo laiko garsiai sušūkauja, staiga tris-keturis kartus šoka į viršų ir po to tuojau kelis metrus pabėga į priekį. Ir visa tai sutartinai atlieka keli tūkstančiai žmonių iš karto. Išpūdis yra tikrai didelis ir ne užmirštamas.

Iš „Samba mokyklų“ pažymėtinos dar

yra: Unidos do Jacarezinho, Imperio Serrano, seniausia „mokykla“ — Portela ir publikos labai mylima — Mangueira. Pereitais metais pasirodė 10 mokyklų, bet minėtos keturios daugiausia varžosi dėl pirmųjų premijų ir publikos meilės.

Pasiruošimas karnavalui vyksta ištisus metus, tūkstančiai žmonių tam reikalui parodo daug sumanumo, išradingumo, aukoja daug energijos ir nemažai sunkiai uždėdami pinigų.

Pastaraisiais metais „liaudies“ pasirodymai darosi vis daugiau sukomercinti, bilietai į tribūnas parduodami astronomiškais kainomis juodoje rinkoje, viešbučiuose ir t. t. Turistas karnavalo metu apmoka dešimteriopai už viską: už viešbučius, taksi, už restoranus, bilietus. Bet ir patys „cariocos“, kaip save Rio de Janeiro gyventojai vadina, išleidžia karnavalui dideles uždarbių ir santaupų sumas. Ypač daug cruzeirų praleidžiama įvairiuose karnavalo proga rengiamuose baluose, kurių pats žymiausias įvyksta Rio Teatro Municipal. Bilietai ložėse šitame baluje kainuoja iki 500 dolerių asmeniui.

Rio de Janeiro gatvė Užgavėnių karnavalo metu

Karnavalas sutraukia į Rio ir tūkstančius banditinio elemento. Rezultate — keli šimtai žmonių pereitais metais atsidūrė lafoninėse, o net 16.800 besilinksminančių su praskeltom galvomis ar šiaip sunkiau sužeisti atsidūrė pirmosios pagalbos klinikose. O kiek tūkstančių apsiėjo panašius atsitikimus ir be klinikos?

Šitos apybraižos pradžioje užsiminiau apie lietu. Taigi, patį svarbiausią karnavalo sekmadienio vakarą taip ir pradėjo lyti, kartais daugiau, kartais mažiau, o kartais lyg trūkte pratrūkę. Bet programa vyksta be sustojimo: būgnai muša, žmonės šoka ir dainuoja. Šoka ir dainuoja ir tribūnoje permirkę žiūrovai.

Jau gerokai po vidurnakčio pradėjo taip pilti, kad nors lišk į urvą. Nuo vietos tribūnoje iki mano viešbučio normaliai tik penkios minutės pėsčiom. Bet dabar reikia apeli aplinkui visą aikštę, aplink bažnyčią ir... vis per tą milijoninę, siūbuojančią minią.

Nė nepajutau, kaip permirkęs pradėjau drebėti iš šalčio. Pats netikėjau, kad tropikiniame Rio būtų taip šalta. Šiaip taip per šokančius ir dainuojančius žiūrovus prasiškerčiau prie išėjimo ir atsidūriau po laiptais, nuo kurių varvėjo purvinas vanduo. Tūkstančiai drebantių jau tūnojo po laiptais, bet vis tiek kai kurie dar bandė šokti... Pagaliau nutariau per tą minią veržtis viešbučio link.

Gatvės buvo paplūdsiusios vandeniu. Rūi kur iki pusės blauzdu. Jutau, kad mano sušlapę sandalai sveria kone po centnerį. Atsidūrus minioje, nebuvo taip šalta, bet stumtis į priekį buvo didelis vargas. Džiaugiausi, kad, prieš išvažiuodamas, buvau pasisklepięs nuo stabo, tai drąsiau buvo mirkti čia vandenyje, kuris baisiai dvokė ir atrodė daugiau panašus į purvyną.

(Nukelta į 4 pusl.)

io de Janeiro karnavale

(Atkelta iš 3 pusl.)

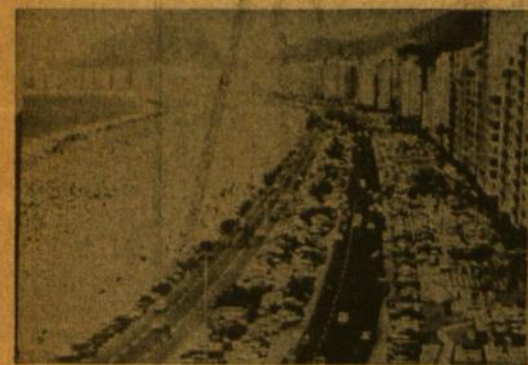
Staiga iš kelių pusių banditinis elementas pradėjo minią grūsti tai vienu, tai kitu pusėn. Pro būgnų garsus išgirdau bejėgių žmonių riksmą. Buvau beveik pačiame viduryje tos siūbuojančios minios. Kažkoks skausmas nudiegė per patį nugaros vidurį. Prisiminiau posakį: "Ir numirė žmogus iš baimės".

Dar nespėjau dorai pagalvoti apie tą mirtį iš baimės, kai išvydau šimtus policininkų, puolančius tą banditinį elementą ir kraunančius lazdomis iš pieties kur tik pakliūva. Kaltiems ir nekaltiesiems. Teturėjau tik vieną mintį: kaip gyvam iš tos minios išsiveržti... O kelio nei atgal, ir tribūna, nei į priekį.

Netoliese stovėjo turistinis autobusas su apie 30 keleivių, atvežtų iš uoste stovinčio laivo. Taip jis ir stovėjo, minios apsuptas, kokias kelias valandas, nes aš jį dar mačiau, tribūnoje besidėdamas. Iš visų pusių dainuodama, minia tą autobusą lingavo. Nemačiau, kad bent vienas turistas šypsojosi ir būtų dideliame entuziazme...

Taip tiems policininkams betvojant su lazdomis ku rpaikiūva, kažkaip atsirado proga sprukti į šoninę gatvelę, kurioje žmonės nebebuvo taip susikimę. Vis dar lietuvi pilant, pradėjau stumtis viešbučio link. Tik dabar pamaniau iš kur toji smarvė: gi plastikinės triubos iš laikinųjų tualetų sutrūkusios, ir taip viskas veržiasi į tas lietaus užtvindytas gatves. Pagaliau nepakanka ir tų laikinųjų tualetų, jų nedaug tėra tokiom masėm, tai "bėdoje" dauguma reikalą sprendžia, kur kam pakliūva...

Dvi valandas užtrunka, kol prisiverbiu per minias iki viešbučio. Čia manęs laukia vonia ir švari lova. Atrodė, kad tai buvo pats geriausias laimikis pasaulyje. Kai pradėjau snausti, lietus jau buvo nustojęs ir švito. Už bloko būgnai pliekė visu smarkumu ir dar koks milijonas žmonių šoko ir dainavo iki pat 10 valandos ryto. Po pietų turi prasi-dėti trečioji karnavalo diena, o po to dar ir ketvirtoji.

Rio de Janeiro paplūdimys.

Iš tiesų, jau dvi savaites prieš karnavalą visuose Rio de Janeiro kalnų šlaituose dunda būgnai, tūkstančiai šokėjų miklinasi Copacabana, Ipanema ar Niteroi pajūriuose.

Per ištisas naktis Copacabanoje dunksdavo tie būgnai, jauni ir seni šokdavo ir dainuodavo. Pilnas pajūris žmonių. Kaip tik buvo mėnesienos laikotarpis, tai Atlantas si-dabru mirgėjo ir nuo jo dvelkė gaivinantys vėjelės. Net ir Paryžiuje nemačiau tiek besimylinčių porelių, kaip Rio de Janeiro ir ypač Copacabanoje. Rio turi savotišką mistiką. Ir ji ypač pajuntama čia prieš karnavalą ir paties karnavalo metu.

Kartą važiuoju taksi vėliu, tropikinio-uo-se medžiūose paskendusiu Rio priemiesčiu ir ūmai pamatau didoką būrį žmonių. Lazdomis kažką lyg tai bado ir šūkauja. Pasirodo, pačių kelio viduriu vingiuoja kokio metro ilgumo piršto storumo gyvatė. Pamaniau, jog jie tą gyvatę nudobti. Ne! Jie tik šūkauja ir stumia ją nuo kelio, kol jina dingsta tropikiniuose šlaituose. Klausiu, ar ji pavojinga?

Pavojinga? "Ji visą batalioną vyrų gali nukauti", išgirstu atsakymą. Tai kodėl jos nenugalbina? Užtat, kad jos užmušimas gali pakenkti karnavaliui...

Copacabanoje susipažinau ir su senjoru Ariel Ferreira da Silva. Kas jis toks? Gi — žymiausias Rio de Janeiro batų valytojas. Jis įsitaisęs savo "buveinė" Avenidoj Atlanti-je, priešais California ir Luxor viešbučius. Prie "buveinės" visokių batų tepalų ir šepetėjų skrynelės. Turi šalia pasistatęs ir skelbimą: "Brazilijos batų valymas su vaidini-mu".

Sr. Ariel Ferreira da Silva už paprastą batų nuvalymą be "vaidinimo" nulupa apie kruzeirą (maždaug 15 amerik. centų), o su vaidinimu ima pusantro kruzeiro. Ką gi jis vaidina? Gi švilpauja ir dainuoja visokias melodijas, pritaikytas prie batų valymo tem-

Senoviškosios liaudies apeigos Rio de Janeiro pajūry.

po ir darbo.

Turistai mėgsta Ariel Ferreira da Silva. Savo "vaidinimu" jis vienintelis mano sutik-tas toks batų valytojas tarp daugelio visuos pasaulio pakraščiuos. Čia jis linksmas, čia jis liūdnas, tai dainuoja, tai švilpauja, tai prašnekiną praeinančių bent keliomis kalbo-mis.

Jau beveik ketvirtis šimtmečio, kai jis valo batus su "vaidinimu". Ar patenkintas savo gyvenimu? Labai patenkintas! Nors pasitaiko dienų, kad net ir duonos gabalė-liui neužsidirba.

— Žiūrėk į tą mėnulį, — jis man dėsto gana neblogai angliškai. — Į tą sidabrų ap-lietą Atlantą. Matai, kaip visi žmonės pa-tenkinti ir laimingi. Matai tas besimylinčias porules? Ah! Gal ne vienas iš jų miega ko-kioje nors pašiūrėje ir marškiniui ant jų nu-garos gal vieninteliai ir viskas, ką jie turi. Jie tačiau yra laimingi žmonės, kaip ir aš esu laimingas! Mus, beturčius, Dievas myli. Aš tikiu į jo meilę. Aš turiu ramybę ir pa-sitenkinimą. Taip! Aš esu laimingas!

Ir Sr. Ariel Ferreira da Silva užtraukia kažkokį romansą. Aš ir dabar dažnai jį prisimenu, tą šaunųjį Rio de Janeiro batų va-lytoją ir jo pasakytus išminties žodžius.

Išaušta gražus, saulėtas Pelenų dienos rytas. Nuo Atlanto pučia gaivinantys vėjas. Baigiasi 3 savaitės viešnagės Rio de Janeiro. Vakare išskrendu Siaurėn, į Brazilijos ki-tą nepaprastai romantiškumo ir grožio mies-tą Salvador — Bahía de Todos los Santos, trumpai — Bahía.

Palengva žingsniuojau Rio centrinę Ave-nida Rio Branco ir negaliu patikėti — visur jau švaru, išvalyta, net, atrodo, mirtina tylą po tokio karnavalinio triukšmo. Tik tas "kvapas" dar iš visų pusių... Visi skuba į darbus, ir Rio atrodo lyg būtų vėl kitame pasaulyje. Net kažkoks liūdesys apima. Pa-imu taksi ir be jokio tikslų ir plano dar kartą pervažiuoju jau gana gerokai pažįstamas vietas: Copacabana, Ipanema, Leblon. Užva-žiuoju ant Corcovado, iškilusio 2.300 pėdų aukštumoje ir pasakau Rio ir taip visame pasaulyje pažįstamai Kristaus statulai su-diev! Pietų Amerikoje panašaus pobūdžio mačiau tris Kristaus statulas — vieną Bo-gotoje, Columbiijoje, antrą — Andų kalnuo-se netoli Santiago, Čilėje, bet Rio statula pa-tį įspūdingiausia. Nuo Corcovado viršūnės Rio de Janeiro vaizdas tiesiog neužmiršta-mas ir kartu toks artimas — juk net jau vaikystėje atmintin įstrigo Pao de Acúcar — granitinė "cukraus" uola, svaiginančio aukš-čio, apsupta daugybės įlankų, salų, melynų vandenų. Vieną mėnesienos naktį gerėjau-siu Rio iš Corcovado viršukalnės ir to vaizdo niekada gyvenime nepamiršiu. Sudiev Cor-covado. Sudiev Rio de Janeiro! Atsisveiki-nu ir žinau, kad gyvenime bus valandų, ka-da ir vėl norėsiu į čia sugrįžti.

Ir dabar, kada žvarbiame Chicagos vi-duržiemėje statulą paskutinį tašką šiai apy-braižai, mintyse jau atsišaukia Brazilijoje nusėdusio lietuvių poeto Venancijaus Ališo posmas:

Ant Corcovado žydi gėlės,
Į šaltą gūžtą tarp kalnų
Sugrįžo baltas debesėlis
Suglaust pavargusių sparnų...

Milžiniškoji Kristaus statula Corcovado viršūnėje prie Rio de Janeiro.

Dešimtmetis nuo Juliaus Kaupo mirties

(Atkelta iš 3 pusl.)

perveramas Krikščionybės arba, jeigu norite, "krikščioniškojo li-beralizmo" atžvilgiu. Tačiau jis yra nuoseklus išsivystymas rousseauiškojo ir comteiškojo liberalizmo atžvilgiu. Todėl šitas liberalizmas ir negali būti bolše-vizmo užtvara: nei kaip ideolo-gija, nei kaip valstybinė siste-ma, nes ši sistema juk ir yra anos ideologijos įsikūnijimas vi-suomeniniame gyvenime.

Štai mano atsakymas Jūsų laišku. Atkreipdamas dėmesio į anglosaksiskąjį, nuo krikščiony-bės dvasios ligi šiol neatitrū-kusį liberalizmą, Jūs davėte pro-gos dar sykių paryškinti konti-nentinio liberalizmo sampratą ir dar arčiau paregėti jo glaudų ryšį su pažyvizmu ir su ma-terializmu, o per juos ir su bol-ševizmu. Už tai dėkingas esu Jums ir aš ir, manau, tie, kurie mūsų laiškus bus skaitę.

Su bičiuliška pagarba

A. Maceina"

Tai buvo mūsųose reto respek-to vienas kitam dviejų oponentų pašnekesys, įsimintinas ir po tie-kos metų. Apie tai kalbant ir lie-čiant Juliaus Kaupo mirties 10 metų sukaktį, duodame čia dar keletą Juliaus Kaupo laiškų, ra-šytų "Aidu" redaktoriui, susie-ty su čia minėtomis diskusijo-mis. Juose vietomis ryškiai atai-spindi ūpo neprarandantį, ir švelnų humorą linkstančio Ju-liaus Kaupo dvasios bruožai.

FREIBURG,
1948. VI. 14

MIELAS KAZY,

pradžioje laiško Tave sveikin-damas ir pagal senąsias tradici-jas sakydamas ką nors malonaus, kaip dera išauklėtam žmo-gui, išreiškiu nusistojimą Ta-vo AIDAIS. Pastaruoju metu jie yra baisiai gerai meniškai su-tvarkyti. Tai tikras, taip sakant, reprezentacinis leidinys.

Tie mano smagūs pareiškimai Tau siunčiami kaip priedas, iš-skaidijojant kitus mano sumanymus, kurie riša mane su Ta-vim.

Prieš kokių pusmetį išverčiau iš prancūzų kalbos Andre Gide'o BETSABEJĄ, dramine forma parašytą, pusiau eiluoatą poemė-lę, (panašios formos kaip Gri-niaus drama). Ji užimtų, dviem skiltim atspausdinta, AIDU 3-4 puslapius. Nežinau tik, ar kiek Tave interesuoja vertimai iš sve-timų kalbų. Parašyk — nes šiaip tai tingiu kiek pataisyti stilių ir vietomis patikslinti.

Buvau parašęs trumpą recen-ziją apie Andriušio "Anapus ežero" — "žiburiams" — tačiau jie skaito jį jau recenzavę. Jei ne-nori išsamaus nagrinėjimo, bet keletus pozityvių ir negatyvių aspektų iškelimo, tai galiu at-siusti.

Trečias dalykas, tai yra Ma-ceinos straipsnis apie liberaliz-mo kelią į bolševizmą, į kurį no-rėčiau aš parašyti atsakymą ir papildyti. Maceina fainas vyras, bet kovodamas už krikščionybę kartais gali pasiekti priešingų rezultatų, atgrasindamas neapsi-sprendžiusius. Jį skaityti tinka tikintiems draugams, tačiau pa-klidusios avelės jis, aišku, tokiu tonu nesugrąžins nė vienos. No-rėčiau ir dėl to parašyti aš, kad nepareikštų savo minties kuris nors užkietėjęs antiklerikalas ar pozityvistas, kuris nebus nei ob-jektivus, nei, greičiausiai, kul-tūringas, nes anas frontas kultū-rininkų kažin ar turi.

Tavo

Julius

P. S. Baigdamas savo apmisti-jimus, siunčiu labas dienas Tau irgi Tavo žmonelei.

Tas pats

Julius,

nėr pasirašęs.

FREIBURG,
1948. VII. 9

MIELAS KAZY,

Tavo gromatą margą gavau beigi apturėjau, tačiau, nežiū-rint viso mano straksėjimo, pa-sirodė, kad tokiu žaibišku tem-pu, kaip Tu kad pageidauji, nie-ko rašyti negaliu.

Ypač buvo reikalinga Macei-nai atsakyti šiam numerijje, nes, jaučiu, po jo papildomo straipsnio kils didelis užimas, kaip bičių avily. Tačiau jis, ma-tai, stambi žuvis, ir šiaip bet ką rašyti negaliu. Gi kuo daugiau skaitau ir gilnuiosi, tai išsigis-tu, kiek baisių neteisybių jis yra prisakęs beigi prikalbėjęs. Tikiuosi, kad AIDUėjimas ne-sustos, tad žadu atsiusti kitam numeriui didžiai išsamų atsaky-mą. Ne visi gi liberalai yra kan-didatai į bolševikų partiją. Pa-rašyk tik, kaip yra su tolimes-miu AIDUėjimu ir iki kada at-siusti medžiagą. Henrikas žadė-jo sekančiam numeriui atsiusti keletą Traklio vertimų.

Nors čia pas mus ir gyvena garsus rašytojų sąjungos valdy-bos narys Alfonsas Nyka-Niliū-nas, tačiau apie rašytojų suva-žiavimą mažai težinom. Jei tu-rėtum kokių žinių ar gandų, tai parašyk.

Tavo

Julius

Labų dienų žmonelei irgi Tau nuo Henriko beigi manęs.

FREIBURG,
1948. VII. 19

MIELAS KAZY,

straipsnį apie liberalizmą at-siusti dar į šį numerį. Jau bai-giu jį rašyti. Be abejo, rašau kultūringai, rimtai beigi santū-riai, kaip ir tetinka tokiam kul-tūringam žurnalui, kaip tavasis. Tad rezervuok kokius 3 pusla-pius šio numerio, nes atidėti ve-

liau kažkaip nepatogu, ypač, kad čia toks aktualus diskusinis dalykas. Viso gero!

Tavo

Julius

Sveikinimai visiems etc.

FREIBURG,
1948. VII. 24

MIELAS KAZY

rašau Tau skubiai, nes skubu pas Jesaitę mašinėlę perrašyti straipsnį "Kryžkelėje tarp Ro-mos ir Kremliaus". Tikiuosi, jis, gal būt, dar įtįps į šį numerį — padėk tam pastangų. Išsiųsiu poryt "durch Eilboten". Jis iš-ėjo, tarp kitko, netrumpesnis už Maceinos, labai mandagus ir ge-rokai kritiškas.

Tavo Julius

FREIBURG,
1948. 10. 7

Mielas Kazy,

Tavo laišką su intymiom mintim apie Kripštuką gavau ir dėkoju. Esi pirmas, pasiryžęs man para-šyti ir toliau ir išsamiau.

Tau dedikuotą egzempliorių vis dar neįstengiu išsiųsti dėl nematyto žmonijos istorijoje sa-vo skurdo. Tačiau, nenusimink, knygą gausi.

Kalbant apie mano straipsnį, suprantama, kad jis vis atidėlio-jamas į laiką, kur jo aktualu-mas bus smarkiai sumažėjęs, ir kiek būkštāju, kad dar ko ge-ro nepatektų į tą patį numerį su eventualiu Dr. Maceinos atsaky-mu. Tačiau nežiūrint visų tų mi-nėtų netobulumų, ryžtuosi straipsnį palikti AIDUOSE, bet neperduoti kitiems, kurie jo pra-šo. Būtų gera, Kazy, kad atsūs-tum korektūrą man kuo grei-čiau, nes manau jį vietom su-šepelint, vietom įterpti vieną kitą sakinį. Pažymėk, kada pa-siusti atgal — nors mano darbas čia būtų tik poros dienų.

Tavo

Julius

Paruoša Adomo Galdiko monografijos pristatymui ir parodai Chicagoje

Dail. Adomo Galdiko mono-grafijos pristatymui ir dailės dar-bų parodai Chicagoje kruopščiai ruošiamasi. Dail. Bronius Mu-rinas sukomponavo pakvietimą. Šriftas kaligrafinis. Viršely mono-grama. Dail. Povilas Kaupas bai-gia paruošti iliustruotą katalogą. Magdalena Galdikienė, dail. Ado-mo Galdiko našlė, iš Putnamo at-siųs Čiurlionio galerijon išstatyti daugiau kaip 50 paveikslų.

Monografijos pristatymas ir pa-roda įvyks kovo mėn. 15 d.

Laisvės kovų muziejus
Chicagoje

Jaunimo centre Laisvės kovų muziejus įspūdingai įrengtas. Jo pradžia siekia 1958 metus. Dabar yra eksponuota daug brangių nuotraukų, kautynių schemų, ka-rininių leidinių rinkinys, kur yra net tokia retenybė, kaip K. Seme-navičiaus knyga apie artileriją iš XVII šimt., buvusi išleista lotynų, prancūzų kalbomis, buvusi pa-grindiniu artilerijos vadovėliu Europoje. Čia yra net skyrius apie raketas.

Šiuo metu muziejų globoja komitetas: pirm. K. Dabulevičius, nariai J. Švedas, A. Juškevičius, Edm. Vengianskas ir V. Dimins-kis (vedėjas). Gen. Dimantas — garbės pirmininkas.

Steigiamoji komisija 1958 m. buvo: S. Krūvelis, P. Šeštakaus-kas, inž. E. Vitkus. Neseniai mu-ziejui pagamintos naujos lentynos. Jau turima apie 200 eksponatų, kurie vertinami iki 20,000 dol. Ispūdingas Lietuvos kariuomenės albumas — gen. kons. Budrio pa-likimas. Pavyko gauti iš Lietuvos Vyčio ordino kaspina.

Muziejų aplankė ukrainiečių egzilinės vyriausybės krašto ap-saugos ministeris gen. W. Filono-wich.

Muziejus laukia naujų ekspo-natų ir aukų. Siųsti vedėjo adre-su: V. Diminskis, 7301 So. Arte-sian, Chicago, Ill. 60629.

HOLD IT!

We have a savings plan for your financial future ... and you'll like saving with us. Ask your friends and neighbors about St. Anthony Savings!

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.427	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$10,000.00	7 1/2%
7.354	7.149	7.118	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$ 5,000.00	7%
7.083	6.992	6.843	2 1/2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$ 5,000.00	6 1/2%
6.812	6.644	6.488	2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$ 5,000.00	6 1/4%
6.541	6.387	6.333	1 year CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$ 7,000.00	6 1/4%
6.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	\$ 100.00	5 1/4%
6.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	\$ 10.00	5%

PAS MUS NE VISI DARBININKAI YRA LIETUVIAI, BET KIEKVIENAME SKYRIUJE GALIMA SUSIKALBėti LIETUVISKAI.

Saint Anthony Savings MEMBER F.S.L.I.C. WASHINGTON, D.C.

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395
JOSEPH F. GRIBAUŠKAS, Vedėjas

Of en Mon. 9-8, Tues.-Thurs. Fri. 9-5. Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.

Ganykloje Nuotrauka Vytauto Maželio

Veterinarinė medicina laisvoje Lietuvoje

Dr. St. Jankausko atsiminimai istorinių faktų šviesoje

ALFONSAS INDREIKA

Dr. Stasys Jankauskas, VETERINARINĖ MEDICINA NEPRIKLAIMOSIMOJE LIETUVOJE. Išleido Liet. xet. gyd. d-ja tremtyje. Knyga 338 psl. Kaina 6 dol., gaunama ir "Drauge".

Pastarojo meto mūsų knygų rinką praturtino ir dvi didesnės dėmesio vertos knygos veterinariškai ūkiškoms temoms: 1) Dr. Stasio Jankausko "Veterinarinė medicina nepriklausomoje Lietuvoje" ir 2) "Žemės ūkio gamybinė kooperacija nepr. Lietuvoje 1920-40", agr. Jono Glemžos ir eilės kitų, buvusių "Pienocent-ro" bendradarbių parašyta.

Šį kartą apie pirmąją — veterinarinę mediciną.

Pats knygos pavadinimas, jos nepaskaičiusiam, iš pirmojo žvilgsnio galėtų sudaryti įspūdį, kad knyga daugiau taikoma tos srities specialistams arba ta profesijai besidomintiems. Tačiau tai neatitinka tikrovės. Autorius, knygą pavadinęs atsiminimais, aprašo čia visu įmanomu tikslumu kruopščiausiai surinktus tikrovės faktus apie nepriklausomosios Lietuvos laikmečio veterinarijos būklę ir jos rutuliojimąsi per visą laisvės tarpą. Lietuvoje veterinarija buvo žemės ūkio integralinė dalis. Tiksliau tariant, naminių gyvulių (stambiųjų ir smulkiųjų) bei paukščių ūkiai yra glaudžiausiai susieti su gyvulių ligomis, gydymu, apsauga nuo ligų, gyvulių produktų priežiūra ir t. t. Be gyvulių nėra veterinarijos. Be pažangios veterinarijos neįmanomas ir pažangus ūkis.

Knygos autorius dr. St. Jankauskas visus rūpestingai surinktuosius faktus bei istorinius epizodus yra išklęsęs 338 puslapiuose ir juos suskirstęs, su atitinkamais pavadinimais, 62 skyrelių turinyje. Dėl to skaitančiam labai patogiu pasirodė įdomesnieji dalykėliai. Rašoma aiškia, bendrine mūsų kalba, be jokių įmantrybių. Surinktieji įvykiai bei atskiri epizodai atsispindi tarytum veidrodyje nuogliausių istorinių faktų šviesoje,

nors ir be kalbinių puošmenų.

Šių atsiminimų tikslą autorius apibūdina taip: "Šių atsiminimų pagrindinis tikslas ir yra užfiksuoti įvykius ir faktus, kurių liudininku man asmeniškai teko būti, daugeliu atvejų padėdam juose betarpiškai dalyvaujant. Tų faktų dalis niekur anksčiau dar nebuvo užrašyta ir po manęs galėtų nueiti užmarštin".

Pradžioje (įvade) apibūdinamas klaidingas carų Rusijos palikimas ir sunki pirmųjų nepriklausomybės dienų pradžia. Visam krašte įvairios užkrečiamosios gyvulių ligos siautėja. O veterinarijos gydytojų tik saujelė (registruotų apie 12). Gi ir tie patys dėl didelių atstumų žmonėms sunkiai pasiekiami. Dažnai gyvulius gydė įvairūs samoksliai, nemokšos, burtininkai. Ūkininkai, gyvulių savininkai buvo labai išnaudojami. O ir pačią veterinariją buvo žiūrinama kaip į žemesnės rūšies profesiją.

Kaip buvo sukurta pažangi veterinarijos tarnybos sistema

Autorius yra išklęsęs gana sistemingai, maždaug chronologiškai, visus įvykius bei epizodus veterinarijos kūrimosi kelyje. Skaitytojas galės susidaryti natūralų ir tikrą vaizdą, kaip augo, brendo, pažangėjo veterinarijos vyksmas Lietuvos laisvės tarpais arba, autoriaus žodžiais, kaip buvo sukurta moderni, pažangi ir efektyviai veikianti veterinarinės tarnybos sistema.

Kaip gatvės grindėjas akmenis, grubius ir švelnesnius atrinkdamas, dėjo vieną po kito grindinį, taip ir šios knygos autorius surinktus nuogliausius faktus, be jokių pagražinimų ir be šešėlio propagandos, yra išklęsęs atsiminimuose. Juos skaitančiam akivaizdžiai iškyla jaunosios veterinarijos gydytojų kartos, jau baigusios veterinarijos mokslus Vakarų Europos valstybėse, atliktasis vaidmuo. Jų patyrimai, naujos idėjos skatino veterinarijos pažangą. Pradėtos kurti naujos institucijos.

Ypač svarbų vaidmenį buvo atlikęs valstybinis veterinarijos bakteriologijos institutas kovai su apkrečiamomis gyvulių ligomis. To instituto laboratorijose buvo daromi įvairių patologinių medžiagų tyrimai apkrečiamoms ligoms diagnozuoti ir taip pat buvo nustatomas maisto produktų žmonių sveikatai tinkamumas.

Apskritai, autoriaus išklęsytų veterinarijos pažangos kelyje įvykių grandinėje driekiasi, lyg ryškiai atsispindinčių ruožų, tos visos pastangos, sukauptos į vieną didį tikslą — įkurti aukštąją veterinarijos mokslų instituciją Lietuvoje. Būdingiausia, kad tokią idėją skatino, stumė stūmė pirmyn tik saujelė vet. gydytojų ir kitų aktyviųjų. Au-

toriaus suminėtos ir visos didžiosios kliūtys, stabdžiusios jų užsimojimus. Ir, nepaisant visų nesėkmių, visos pastangos buvo apvainikuotos laimėjimu — 1938 m. buvo įkurta Veterinarijos akademija Kaune.

Autorius sumini ir visus kolegų vet. gydytojų, su bent kokių žymesniu įnašu veterinarijoje statyboje. Drauge pateikia ir kiekvieno jų biografines žinias. Gal kas pasakys, jog patogiau būtų buvę biografines žinias spausdinti atsiminimų gale; atskiram skyriuje. Bet, tur būt, autorius norėjo labiau paryškinti kiekvieno įnašą veterinarijos kūryboje ir tuo pačiu daugiau atkreipti į tai skaitytojų dėmesį. Autorius teisingai pastebi, kad veterinarijos bei kitų, artimiausiu metu žemės ūkio šakų plėtotė turėjusi panašumo ir visos valstybės kūrimąsi. Dėl to galėtų būti įdomi ne tik tos srities specialistams, bet ir kitiems.

Dr. S. Jankausko atsiminimus apibendrinant, galima būtų sakyti, tai kruopščiausiai surinktų veterinariškai ūkiškosių raidos nepriklausomos Lietuvos tarpsnių istorinių faktų bei epizodų rinkinys. Jie, tarytum gailus šaltinis žinoms sėmties, bus vertingi ypač akademikams (mokslininkams darbuojams), menininkams bei rašytojams — neįstanti istorinė medžiaga literatūriniais kūriniais, atkuriant buities tikrovę.

Atsiminimai verti pasiskaityti ir pravartūs savo namų knygų lentynose turėti visiems, kurių atmintyje dar gyvai tebežybiuoja neblėstančiai įspausta visa nuogoji Lietuvos ūkio raidos tikrovė. Jie įdomūs ūkininkams ir visų sričių žemės ūkio darbuotojams. Jie taip pat įdomūs ir naudingi mūsų jaunajai kartai, Lietuvos nemačiusiai, susidarant tikresnį krašto vaizdą.

Lietuvių Veterinarijos gydytojų draugija tremtyje, dr. Stasio Jankausko parašytiems atsiminimams leis sutelkusi ir juos išleisti, padarė labai vertingą.

tingą įnašą Lietuvos laisvės laikmečio žemės ūkio kultūros istorijai praturtinti. Linkėtina, kad šioji d-ja (nors nariais ir negausi, bet profesiniu aktyvumu gana gabi), kolegiskos talpos nenutrauktų ir tiems atsiminimams plačiau skaitytojus paskleisti. Kitaip tariant, d-ja galėtų pasinaudoti efektingiausiu knygoms skleisti būdu, jei paskirti nariai ryžtųsi aprūpinti ją draugus įvairiomis progomis vertingesne dovana — šia knyga.

RYŽTINGĄ JAUNIMO SĄJŪDĮ PRISIMENANT

Savo laiku didelės įtakos Lietuvos kaimo turėjo paplitęs jaunimo pavasarininkų sąjūdis. Veikla pradėta 1912 m. caristinės okupacijos metu, slapta. 1914 metais sąjūdis jau buvo tiek veiklą išplėtęs, kad vasario 24 d. sušaukė pirmą slapta suvažiavimą Kaune. Šiomet sueina 60 m. nuo to suvažiavimo. Jis vyko Maironio namuose, Katalikių moterų išlaikomoje valgykloje. Dalyvavo 17 atstovų. Pirmininkavo J. Lukošius iš Survilaiškio, sekretoriavo U. Bruškaitė (Pavasario red.). Apie pavasarininkų tikslus ir veikimo būdus kalbėjo kun. N. Raštutis, Pr. Dovydaitis, kun. A. Maliauskas.

kas. Buvo sukurti pirmieji slapto veikimo įstatai. Nutarta, kol nebus įmanoma veikti viešumoje, burtis prie Blaivybės draugijos, sudarant jos atskirus būrelius. Tokie būreliai tuo metu jau veikė Survilaiškyje, Miroslave, Radviliškyje, Vabalninke, Marijampolėje, Šiauliuose, Seduvoje, Seinuose, Valkininkė, Varenoje ir kitur.

Pirmo pasaulinio karo metu veikla beveik sustojo, nebeįėjo ir Pavasaris, bet vėliau pavasarininkų veikla apėmė visą Lietuvą.

STANLEY JR. SAYS:

1974 Plymouth, Duster ONLY \$2511

LeBaron 2-Door Hardtop

Save up to \$1,500.00 on new 1973's

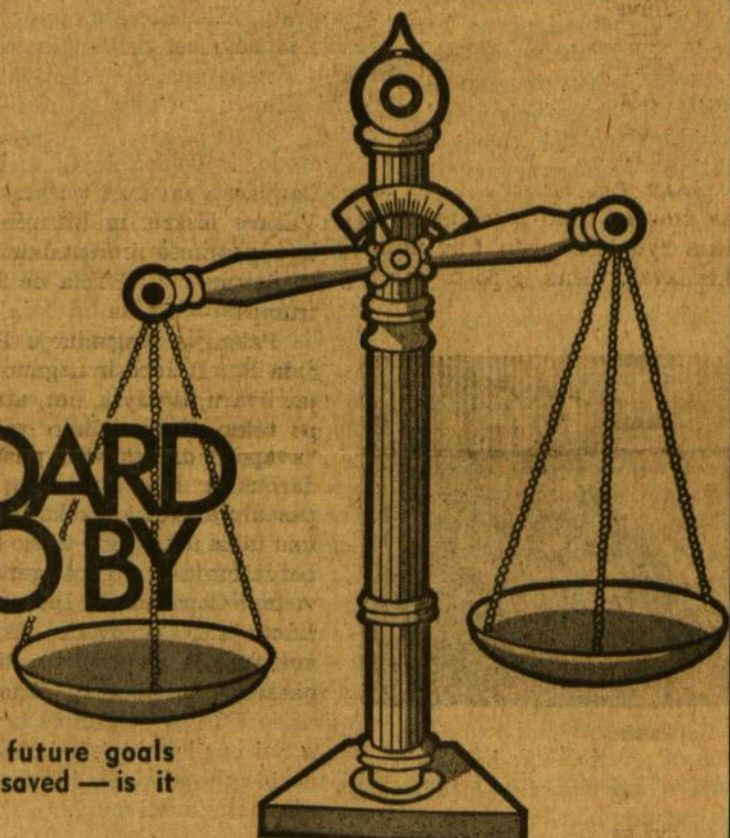
BALZEKAS

CHRYSLER PLYMOUTH VALIANT IMPERIAL

4030 So. Archer GOODYEAR TIRES Tel. VI 7-1515

Buy In Brighton Park—You Don't Have To Drive Miles For Service

THE STANDARD TO GO BY

When weighing your future goals against what you've saved — is it enough?

It might be well that you check into one of our six savings plans.

Each plan earns a different high rate of interest and is backed by good old fashion service and protected by reserves that are more than twice the legal requirement.

Come in and ask our savings counselors about our savings programs. They are ready to help you choose the plan that's best for you.

Founded 1909
Assets over \$198,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00
Celebrating our 65th year

4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1974 METAIS

American Travel Service Biūras šiais metais yra suorganizavęs 10 grupinių kelionių į Lietuvą. Tai yra kelionių biūras, kuris pirmasis pradėjo organizuoti šias ekskursijas ir turi didelį patyrimą šioje srityje.

VISOS GRUPES LIETUVOJ PRALEIS 5 DIENAS (1 dieną Kaune).

EKSKURSIJŲ IŠVYKIMO DATOS YRA SEKANČIOS:

GEGUŽES MĖN. 20 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Leningrade
BIRŽELIO MĖN. 11 D. — CHICAGO — 15 dienų
BIRŽELIO MĖN. 17 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Helsink
LIEPOS MĖN. 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Lisabonoje
LIEPOS MĖN. 8 D. — CHICAGO — NEW YORK — 17 dienų — sustoja Romoje
LIEPOS MĖN. 14 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Romoje
RUGPĖČIO MĖN. 4 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsink
RUGPĖČIO MĖN. 15 D. — CHICAGO — 17 dienų — sustoja Romoje
RUGSEJO MĖN. 1 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — arba 20 dienų (sustojant Romoje)
SPALIO MĖN. 2 D. — CHICAGO — NEW YORK — 15 dienų — sustoja Helsink

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — DALYVIŲ SKAIČIUS GRUPES YRA RIBOTAS.

KELIONIŲ KAINOS BUS PASKELBTOS VĖLIAU.

DEL INFORMACIJŲ SKAMBINKITE ARBA RASYKITE:

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Norintems atsikviesti gimines iš Lietuvos padarome reikalingus išskvietimo dokumentus. Taip pat teikiame informacijas kelionių reikalais po visą Ameriką ir kitus pasaulio kraštus, parduodame bilietus, parūpiname vizas — be jokio papildomo mokesčio.

Balandžio mėn. 7-tą d.
sekmadienį,
3-čią valandą po piet
MARIA
SALEJE
CHICAGOJE

DRAUGO DAILIOJO ŽODŽIO KONCERTAS

IR DVIDEŠIMT TREČIO ROMANO PREMIJOS ĮTEIKIMO IŠKILMĖS

Programą atliks:

CLEVELANDO OKTETAS, vadovaujamas Ryto Babicko

Laureatė BIRUTĖ PUKELEVIČIOTĖ

Jūsų dalyvavimas šioje koncerte pagelbės mūsų d'entraščiai ir toliau tęsti savo svarbų uždavinį. Kviečiame visus.

Bilietų kainos: \$3.00, \$4.00, \$5.00 ir \$6.00. Visos vietos numeruotos.

BILIJETAI GAUNAMI:

Draugo administracijoje,
4545 West 63rd Street
— ir —

Marginiuose,
2511 West 69th Street
Tel. — PR 8-4585

Pagrėbstai

B. KAZIMIERAITIS

ENCYCLOPEDIA BRITANNICA AR PROPAEDIA, MICROPAEDIA IR MACROPAEDIA?

Anglosaksų šoko pasaulio miestuose, tur būt, nėra žmogaus, prie kurio durų kada nors nebūtų įskambinęs "Encyclopaedia Britannica" agentas ir nebūtų pasiūles to brangiai kainuojančio leidinio. Sakau, jeigu kas nors šitaip įkyriai atsidėjęs vaikščiotų po mūsų tautiečių namus, tai ir lietuviškų leidinių tiržas smarkiai pakiltų, bet tu pačią dieną, jei girdėtum, kad šitaip būtų! Anie enciklopedijos agentai, jeigu kur nesustoja prie durų arba sustoję nieko nelaimi, tai bent telefonais apskambina savo rajono gyventojus, ir jie, žinoma, liežuvį dažniausiai turi prakeiktai lankstų ir įkalbą net sveikam žmogui ligą. Esu girdėjęs bent poros lietuvių skundus. Girdi, atėjo, įkalbėjo, sutiko duoti išmokėtinai, atgabeno visą enciklopediją, bet ką gi aš su ja darysiu ir kada už ją baigsiu mokėti!

O dabar ta enciklopedija išleidžiama jau reformuota, pertvarkyta. Kai daugiau kaip prieš porą šimtų metų ji pirmą kartą pasirodė skotiskajame Edinburge, tai teturėjo tik tris toms. Pastaraisiais dešimtmečiais visą laidą susidarydavo 24 tomai, atspausdinti indiška popierėje (kai kurie mūsų tautiečiai, tur būt, labiau būtinai linkę į tokį japonišką popierių, kokiame savo metu buvo atspausdinti Martyno Yčo atsiminimai: storas tas popierius, dėl to knyga yra ko pažiūrėti, bet pabandyk pakelti ir plunksnos svorį! Gi tie tautiečiai, ypač autoriai, vis linkę į storą knygą, net, sako, plonų ir namus neįsileidžia...). Dabar jau bus 30 tomu, ir visa struktūra kitokia, ir pavadinimuose matysime jau didesni marginai. Ta enciklopedija turėsianti apie 43 milijonus žodžių, ir pavadinimą iš dalies pakeisė tokie žodžiai: Propaedia, Micropaedia ir Macropaedia, nes tam tikri tomai bus sutvarkyti alfabetiškai, kaip įprasta, o kai kuriuose medžiaga eis pagal temas, kaip savo metu buvo prancūziškoje Diderot enciklopedijoje.

Propaediai bus skirtas pirmasis tomas su apie milijonu žodžių, lyg kokta rodyklė, nurodanti, ko ir kaip reikia ieškoti ir surasti. Ją rasė garšūs žiniūnai, tokie kaip lordas Ritchie. Micropaedia (10 tomu) — žodyninė tvarka atspausdinta medžiaga, be kita ko, gausiai iliustruota. Macropaedia (19 tomu) — straipsniai, studijos tam tikroms temoms.

Senoji "Encyclopaedia Bri-

tannica" buvo žodyninė, panaši į mūsų lietuviškąją. Bet ji jau nebesuradavo naujų skaitytojų. Todėl 1947 m. ją atpirkęs amerikietis William Benton nusprendė, kad ji nėra pakankamai gera. Buvo reikalinga daugiau kaip 25 metų pertvarkytai išleisti. Jai paruošti sunaudota apie pusterčio milijono valandų, ir rasė 4.000 specialistų.

Be kita ko, ta 30 tomu naujoji enciklopedija kainuos apie 550 dolerių. Si naujoji laida yra penkioliktąji.

ARCIS IR DU ALFAI

Tur būt, visi jūs turite televizijos aparatus. O jeigu taip, tai būsite matę amerikietiška programą "All in the Familie" su Arčiu Bunkeriu, senamadžiū tradicininku, kritikuojančiu dabartį. Britai turi panašią programą, pavadintą "Till Death us do part", ir joje vyriausiasis herojus yra Alfas Garnettas (kai ta programa buvo pradėta rodyti, nuosaki visuomenė sujudo kelti triukšmą iš dalies dėl nepagarbių pasisakymų oficialiųjų vertybių adresu, iš dalies dėl nuolat vartojamų keiksmažodžių, ypač žodžio bloody, bet dabar jau su viskuo susigvyventa, ir nemažai daliai žiūrovų jau visa tai nusi-bodo).

Pasirodo, ir vokiečiai jau turi panašią programą, kuri pavadinta "Eines Herz und eine Seele" (Viena širdis ir viena siela). Jos herojus Alfas Tetzlaiffas esąs labai panašus į britiškąjį Alfą Garnettą. Jis, žinoma, vokiškas, jį vaidinaš Heinas Schubertas dėl savo tų juodų ūsų net panašus būti į Hitlerį. Valdanciuju nesigailima, jie apsidomė kaip reikiant. Stai kancleris Brandtas apšaukiamas: "Tas Liubeko vaikinas iš laužynių", o apie žydiško kraujo turintį valstybės sekretorių Egoną Bahrą sakoma, kad jis "visur kaitšoja tą savo nosį kaip balną". Dėl valdanciuju socialdemokratų jam prasieržia tokia insinucija: "Tie social bus laimingi, kai mes visi nieko nebegalėsime, ir tada slaviai galės nusiaubti mus".

Ta programa, sako, iš pradžių buvo rodoma tuo kanalu, kuris skirtas daugiau intelektualiniams dalykams, tačiau pastebėta, kad žiūrovai masiškai sukišo nosis į ją. Dėl to nutarta tą Alfą Tetzlaiffą perkelti į masėms skirtą kanalą.

PO 21 METŲ KITA TEATRAN

Kovo 23 d. Londono "Ambassador" teatre paskutinį kartą bus suvaidinti Agathos Christie "Pelėkaitai", kurie ten buvo vaidi-

Čiurlonio galerijoje, Chicago, Vasario 16-tos proga atidarant mūsų dailininkų parodą. Iš kairės į dešinę: Čiurlonio galerijos Globos komiteto pirm. kun. Jonas Borevičius, S.J. ir dailininkai Genė Janušienė, skulpt. Aleksandras Marčionis, Vanda Alekniene, Jonas Kelečius, naujoji Čiurlonio galerijos direktorė dail. Regina Jautkaitė, Povilas Kaupas ir buvusioji Čiurlonio galerijos direktorė dail. Vanda Balukienė.

nami jau daugiau kaip 21 metus ir sumušę visus pasaulinius rekordus. To mažičio teatro savininkai nebeturi ilgesniams laikui jo nuomoti.

Bet po poros dienų pertraukos "Pelėkaitai" vėl bus vaidinami "St. Martin's" teatre. Tas kitas teatras yra tik už kelių žingsnių nuo "Ambassador". Jis turi šiek tiek daugiau vietų — 550 ("Ambassador" — 453).

NE KOKIE METAI

Prancūzų romanistas ir knygu leidėjas Michel Mohrt apie praeitų metų savo krašto literatūrinį derlių rašo, kad jis buvęs nekoks: jokių deimantų nesulaukta nei romano, nei poezijos, nei dramos srityse.

Kai vyraująs toks vidutiniškumas, nemaža kritikos susilaukianti Goncourt akademija, kad ji iš viso paskyrusi premiją už romaną šveicarui Jacques Chesex. Jei nebuvo nieko gera, tai akademikai galėję premijos niekam neskirti (Goncourt premijos pinigai yra labai smulkūs, bet vardas atneša garą). Gerų norų, girdi, škart būta: paskatinti prancūzų kalba rašančiuosius kituose kraštuose. Mohrt su pašaipa sako, kad škart buvo parinktas šveicaras, o kitais metais gal turėsime kanadietį, paskui alžyrietį ar malietį, gal net britanietį, ar alzasietį.

Iš viso Goncourt akademijos nariai esą kritikuojami dėl romano pasirinkimo premijotojui. Devyni iš dešimties premijuojamųjų esą blogai parinkti — jie apdovanojami ir tuoj pat užmiršami.

IS MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 4-421

KARALIŲ KNYGA

Kanadiečio Arnold Naughton pragyvenimo šaltinis yra spaus-tuvininko darbas, bet atrodo, kad niekas nėra taip gerai susipažinęs su karalių geneologija, kaip jis.

Neseniai jis išleido knygą, pavadintą "Karalių knyga", apie Anglijos karalių Jurgi I. Knygos trys tomai, jos kaina — 45 svarai (112,50 dol.). Spausdinta tik truputis daugiau kaip 2.000 egz., bet kai tokia nemaža kaina, tai Naughtonui vis dėlto liksią apie 25.000 dol. Bet tai tik be kita ko.

Idomiausia yra duomenys apie karalių giminyse. Naughtono skelbiamieji duomenys rodo, kad

**ROOSEVELT PICTURE
FRAME COMPANY**
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritaldinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

WAGNER & SONS

Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomoją — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50m. patikimas pataravimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 581-4111

TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
Nauja agentūra su patyrusiu personalu kelionėms į U.S.S.R., lietuvių vadovė Loretta Kasė turi:

7 KELIONES Į LIETUVĄ 1974 METAIS žemiausiomis kainomis:

1—Gegužės 19 d.	2½ savaitės
2—Birželio 16 d.	2 savaitės
3—Birželio 30 d.	2½ savaitės
4—Liepos 14 d.	2 savaitės
5—Liepos 28 d.	2 savaitės
6—Rugpjūčio 11 d.	2½ savaitės
7—Rugsėjo 8 d.	2 savaitės

Grupės 1, 3 ir 6 apima 4 naktis Leningrade, 5 naktis Vilniuj (atskrendama į Vilnių iš ryto ir 1 ekskursija į Kauną), 3 naktis Minske, 1 naktis Maskvoje ir 4 naktis Copenhagen (su ekskursija į Malmo, Švediją).

Grupės 2, 4, 5 ir 7 turi viską tą patį, tik po 1 nakties Copenhagen grįšime namo.

Visais kelionių reikalais kreiptis į
TRAVEL ADVISORS OF AMERICA, INC.
180 N. Michigan Ave., Chicago, Ill. 60601
Suite 328
Tel. 346-0102

Loretta Kasienė ten rasite antradieniais ir ketvirtadieniais nuo 5 iki 7 val. vak., ir šeštad. nuo 10 val. ryto iki 4 val. popiet. Bet kokių laikų galima skambinti Loretai Kasė į namus, kam nepatogu važiuoti į miestą — galima bus reikalus atlikti jos namuose pagal susitarimą telef. 776-0180.

SADLER'S WELLS OPEROS NAUJAS VARDAS

Seniausia britų operos teatro kompanija yra Sadler's Wells, bet nuo sekančio sezono (rugpjūčio mėn.) ji pradės darbą jau pakeitusi vardą ir pastatydama keturias operas (Verdžio "Don Carlos", Henzės "Bassarids", Mozarto "Magiškoji fleita" ir Strausso "Der Rossenkavalier"). Dabar ji vadinsis English National Opera Company.

Vardą, pasirodo, nelengva buvo pakeisti. Reikėjo gauti vyriausybės leidimą. O vyriausybei — rinkis vardą, kokį tik nori, bet reikėlas ima darytis painus, kai sustojai ties žodžiais English, National ar British. Tie žodžiai labai svarūs, ir jų negalima be reikalo minėti. Va, žodžio British ir nebuvo leista įjungti į pavadinimą, nes jis reiškia, kad operos kompanija apima visą kraštą. O valai ir skotai turi tautines

operas. Bet, sako, kompanijos vadovai džiaugiasi, kad pavadinime vis dėlto bus du reikšmingi žodžiai: English ir National. English busias suprantamas daug plačiau, taip kaip British.

**KONCERTINES
YPATINGAS
GITARAS
IR
KANKLES
DARO PAGAL UŽSAKYMĄ
IR
TAISO STYGINIUS
MUZIKOS INSTRUMENTUS
KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-3200**

**CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**
B. R. PIETKLEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% Mokamas už 4 m. certifikatus. Minimum \$5,000	6½% Mokamas už 1 m. certifikatus. Minimum \$1,000	5¼% Mokamas už investavimo sąskaitas
--	---	--

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v.
VALANDOS: AŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta.
PIRMAD. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 9 v. v.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGINYBĖS
Pardavinėja ir taisomas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

PLOKŠTELĖS, GAUNAMOS "DRAUGO" ADMINISTRACIJOJE

Plokštelės pavadinimas	Artistai	Kaina
ANOJ PUSEJ NEMUNELIO	Dainos į plokštelę įrašytos Lietuvoje	\$5.00
AURELIA	A. Jorutė Paukštelis	(Stereo) \$5.00
DAINOS	Aldona Stempuzienė	(Stereo) 7.00
		(Mono) 6.00
DAINOS LIETUVAI	Salomėja Čerienė	(stereo) 4.00
GINA CAPKAUSKAS dainuoja		(stereo) 6.00
LABĄ RYTĄ	New Yorko Lietuvių vyrų choras "Perkūnas"	(Stereo) 8.00
LIETUVISKA KAMERINĖ MUZIKA	Choro vadovas V. Širolia	(Stereo) \$5.00
LIETUVIŲ TAUTINIAI SOKIAI	Izidorius Vasyliūnas, 2 pl.	(Stereo) 13.00
	(Išleido L. Bendr. kultūros Fondas)	(Stereo) 5.00
		(Mono) 4.50
LIETUVOS KANKINIŲ KOPLYČIOS VATIKANE PASVENTINIMO IŠKILMĖS	(Išleido Liet. Vyčiai)	5.00
OI, TOLI, TOLI...	Philadelphijos Lietuvių choras "Viltis"	(Stereo) 6.00
JURIVIŲ KELIAI	Modernūs kūriniai, atliekami Tamošiūno orkestro	5.00
	ir solistų	5.00
	(S. Barcus)	4.95
	N. Ščiukaitė	\$6.00
RADIO VAKARUSKININKES DAINUOJA		5.00
SVAJONIŲ ŽEMĖ	A. Trečiokas	5.00
SILUVOS MARIJOS KOPLYČIOS PASVENTINIMO IR RELIGINIO KONCERTO MOMENTAI	Kvartetas Viltis	(Stereo) 5.00
ZIRGINĖLIAI	Planistė Julija Rajauskas	(Stereo) 6.00
DAINOS	III-sis	5.00
GRĮSIM, GRĮSIM	IV-sis	5.00
MUZIKA FRANZ LISZT	Laima Rastenytė	5.00
KETURI AUTORIAI: Poezija ir muzika:	A. Dvariono muzika	5.00
LITERATŪROS VAKARAS	A. Sabaniauskas dainuoja	5.00
SEK PASAKĄ	P. Dėdė-Grauzinis-Volteraitė	5.00
RINKINYS 25	Karo muz. orkestras ir kiti	5.00
26		(Mono) 5.00
27		10.00
28		5.00
L. T. M. ANSAMBLIS "ČIURLIONIS 30"	Stasė Klimaitė	(Mono) 5.00
LIETUVIŲ KOMPOZITORIŲ DAINOS	Algerd Brazis ir Zibuoklės	(Stereo) \$5.00
LIETUVISKOS GIESMĖS	Brazis, Zibuoklės, Juodytė	(Stereo) 5.00
LIETUVOS ATSIMINIMAI (Jubilėjaus proga)	New Yorko Vyrų oktetas	(Stereo) 5.00
MES ŽENGIAM SU DAINA	L. Juodytė ir gitara	(Hi-fi) 5.00
MANO ATSIMINIMAI LIETUVOS	L. Juodytės dainavimas	(Hi-fi) 5.00
DAINŲ IR ARIJŲ	Janina Nomeikaitė-Armonienė	(Stereo) 5.00
VASARIO 16. LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS 50 METŲ MINĖJIMAS	L. Stukas, Zibuoklės, Rūtos ir parapijų ansambliai	(Stereo) 5.00

(Illinois valstybės gyventojai prie tų kainų pridėkite 5% taksą mokesčiams ir 25 centus persiuntimui.)

Užsakymus siųskite: DRAUGAS
4545 W. 63rd Street
Chicago, Ill. 60629

Nuo 1914 Metų

Midland Savings aptarnauja taupymo ir namų paskolų reikalus visais mūsų apylinkėse. Dėkojame jums už mums parodytą pasitikėjimą. Mes norėtum būti jums naudingi ir ateityje.

Sąskaitos apdraustos iki \$20,000.00

Frank Zogor
Frank Zogor, President

**MIDLAND
SAVINGS**

AND LOAN ASS'N.
4040 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILL. 60632
Phone 254-4470

5¼%

All accounts compounded daily — Passbook Savings paid quarterly.

7½%

4 Years Savings Certificates (Minimum \$5,000)

Kultūrinė kronika

Naujas Dariaus Lapinsko veikalas Leono Baltraus koncerte

Bekylančio ročesteriečio tenoro Leono Baltraus koncertas Jaunimo centre, Chicagoje, įvyks š. m. kovo mėn. 9 d. (šeštadienį) 8 val. vak. Solistui akompanuos Darius Lapinskas.

Koncerto naujiena bus šviežias Dariaus Lapinsko kūrinys "Laima, arba menininkas ir jo modelis". Tai ne vien tik vokalinis, bet ir šiaip sceninis pastatymas minėto veikalą atskirų fragmentų. Žodiniui šiam "Laimos" tekstui kompozitorius yra paėmęs Kazio Bradūno, Algimanto Mackaus ir Vytauto Mačernio poeziją.

Šalia premjerinės Dariaus Lapinsko kūrybos, solistas Leonas Baltrus dar atliks ir Brahmsio, Indros, Pergolesi, Čaikovskio, Cile, Kutavičiaus, Scarlatti, Verdi, Donizeti, Mozarto, Strausso ir Wagnerio vokalius dalykus.

Kai gyva išsivijęs muzikinių gyvenimą norėdami prateisti šviesion ateitin, ne kartą su nerimu ir viltimi žvelgiame į vyresniųjų ir jaunesniųjų pavardes, tai Leono Baltraus koncertas šikagiečių neturėtų būti lengvai praleistas, o būtinai išgirstas.

Solistas Leonas Baltrus, kuris kovo 9 d. savo koncerte Jaunimo centre, Chicagoje, atliks naują Dariaus Lapinsko veikalą ir taipgi dainuos kitų pasaulinių bei lietuvių kompozitorių kūrinius.

PROF. MACEINA KURIA, NORS IR NELENGVOSE SALYGOSE

Dr. A. Maceina, gyvenadamas Vokietijoje nuošaliau nuo lietuvių, visą savo laiką skiria kūrybai. Neseniai parašė straipsnį žurnalui "I Laisve" apie dviejų kultūrų sankirtį mūsų jaunimo dviojoje. Parašė Chisagos ateitininkams paskaitą: "Tikėjimas ir laisvė". Yra suplanavęs straipsnį "Laisvė" tema: "Svečias ar Mokytojas". Tai nauja Mortos ir Marijos elgesio interpretacija ryšium su Kristaus atsilankymu. Straipsnyje numato prateisti kultūrinių darbų sampratą kaip sakralinių darbų, jei jie esti siejami su Kristumi ne kaip su praeinančiu svečiu, o kaip su pasiliekančiu mokytoju.

Dr. Maceinos sveikata trapi. Rašymas mašinėlė neįėjimai veikia į jo širdį. Valanda parašius, ima spausiti krūtinę. Tenka nu-

traukti, pailsėti, pasigimnastikuoti, pasivaikščioti ir tik tada dirbti toliau.

BOOKS ABROAD/NEUSTADT PREMIJA PASKIRTA FRANCIS PONGE

Oklahomos universiteto leidžiamam tarptautinio literatūros žurnalo ir mecenatų Neustadt šeimos kas dveji metai skiriama 10,000 dolerių premija 1974 metais teko prancūzų poetui ir rašytojui Francis Ponge (g. 1899). Kitą šeštadienį "Daugo" kultūriniam priėdė apie laureatą parašysime plačiau ir duosime jo poezijos vertimų.

M.K. ČIURLIONIS DRESDENO LEIDYKLOJE

Dresdeno (R. Vokietija) leidykla "Verlag der Kunst" drauge su "Vaga" rengia leidinį apie M. K. Čiurlionį. Albume numatoma reprodukuoti apie du šimtus tapy-

bos ir grafikos darbų (apie 50 reprodukcijų bus spalvotos). Kaip žinoma, Vakarais neseniai buvo pasiekęs jaunųjų Lietuvos kultūrininkų laiškas, kuriame jie kritiškai nesirūpinimą Čiurlionio palikimu ok. Lietuvoje ir prašė tautiečių užsienyje pagalbos dailininko kūrybai įamžinti. (Elta)

ISTORIKUI DR. K. GEČIUI 70 METŲ

Istorikas kun. dr. Kazys Gečys yra gimęs 1904 m. vasario 22 d. Miškiškėje, Utenos apskr. Baigęs Vilniaus kunigų seminariją, teisės mokslus ėjo Liublino universitete. Baigęs Vilniaus univ. teologijos fakultetą ir parašęs disertaciją apie blaivybės draugiją Žemaičių vyskupijoje, gavo teologijos dr. laipsnį. Atvykęs į JAV, baigė Fordhamo universitete politinius mokslus, gaudamas filosofijos dr. laipsnį. Eilę metų tame universitete profesoriavo. Yra parašęs Katalikiškąją Lietuvą, Seven Centuries of Lithuanian Resistance to Teutonic Aggression, parašęs eilę studijų apie Sovietų Sąjungą. Dabar yra pensijoje.

METROPOLITAN OPEROS SUNKUMAI

Didžiausia JAV opera — Metropolitan, New York — turi 7 mil. deficitą. Įstengs surinkti aukų 6 mil., bet dar nenumato kur gauti trūkstamą milijoną. Opera kas vakarą turi 30,000 dol. nuostolių. Planuoja sezoną iš 31 savaitės sumažinti į 27.

ELEKTRONINIS ŽURNALIZMAS

Kun. Kazimieras Pugevičius, vadovaujantis diecezei televizijos programai Baltimorėje, žurnalistikos vadovėlini parašė straipsnį apie medžiagos paruošimą radijui ir televizijai, pavadindamas tai "Elektroninis žurnalizmas".

LAIKRAŠTINĖS SPORTO APŽVALGOS

Sporto pasaulyje žinomas Kestutis Čerkelionas Lietuvos žurnalistų s-gos leidžiamam žurnalistikos vadovėliui parašė straipsnį apie sporto apžvalgų paruošimą, gausiai pateikdamas sportinių terminų.

MIRĖ EINSTEINO BENDRADARBIS

Mokslininkas Satyendra Nath Bose, kuris bendradarbiavo su Einsteinu, surandant vadinamą Bose-Einstein kvantų mechanikos dėsni, mirė Kalkutoje, Indijoje, sulaukęs 80 m.

APIE RANKRAŠČIO PARUOŠIMĄ

Juozas Masilionis, "Lietuvių literatūros" vadovėlių autorius, "Panevėžio" monografijos redaktorius ir eilės Chicago Aukšt. lit. mokyklos metraščių red. globėjas, žurnalistikos vadovėliui parašė patarimus, kaip paruošti rankraštį.

Lietuvės katalikės tarptautinėje veikloje

(Atkelta iš 8 psl.)

nacija, tautų laisvo apsisprendimo teisė, laisvo judėjimo pasaulyje teisė, pabėgėliai, mažumų teisės valstybėje, įvairių formų vergystė, įsimašymas į privatų žmogaus gyvenimą, motinų ir vaikų apsauga ginkluoto konflikto atveju, vaiko teisė ir kt.

IV. Gyvenamoji aplinka — natūralioji aplinka (augalija, gyvūnija), statyba (butai, miestų planavimas), aplinkos teršimas, auklėjamieji, socialiniai ir moraliniai gyvenamos aplinkos aspektai, šių klausimų informacijos masės uždaviniai.

V. Gyventojai — abortų problemos, šeimyninis planavimas, tėvo atsakomybė, migracija ir aplamai žmonių judėjimas (pvz. kaimo gyventojų kraustymasis miestus) ir kt.

PLKOS atstovė B. Venskuvienė dalyvavo Žmogaus teisių darbo komisijoje. Posėdžių metu ji padarė ilgą pranešimą apie padėtį pavertoje Lietuvoje — ten jau daugelį metų visiškai paminėtos žmogaus teisės. Keldama konkrečius faktus, ji paminėjo militarinę jėgą sovietų įvykdytą krašto okupaciją, esamą politinę, religinę, kultūrinę, socialinę ir ekonominę sprespaudą. Iš paskutiniųjų įvykių suvažiavimo dalyvėms priminė 17.000 Lietuvos

katalikų memorandumą, 1972 m. neramumus — jaunųjų lietuvių susideginimus, reikalaujant Lietuvai laisvės, naujus okupanto persekiojimų metodus ir kt.

Suvažiavimo metu PLKOS atstovė skatino ir toliau per Jungtines Tautas ir kitas tarptautines institucijas kelti okupuotų kraštų — jų tarpe ir Lietuvos — esamą neteisėtą padėtį, padedant jiems siekti nepriklausomybės. Taip pat kėlė reikalą suaktyvinti informaciją šiais klausimais tarptautinėse institucijose ir visų kontinentų katalikų moterų organizacijose.

PLKOS atstovės vizitas Vokietijos katalikų moterų centre

Vokietijos Katalikų moterų sąjungos 70 m. jubiliejaus proga, PLKOS-os atstovė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė lankėsi jų centre, Koelne. Pasveikinusi jubiliejaus PLKOS vardu, ji įteikė pirmininkei dr. G. Ehrle dovaną — lietuviško audinio takelį ir rožių puokštę lietuviškomis spalvomis.

Savo vizito metu B. Venskuvienė turėjo ilgą pasikalbėjimą su Vokietijos Katalikų moterų centro vadovybe, kuriame buvo plačiai paliesti paverptos Lietuvos religinės padėties ir PLKOS-os veiklos klausimai.

(PLKOS Informacijos)

JAUNŲJŲ MENO GALERIJA

Naujai atidaryta jaunimo meno galerija, pavadinta Creative Childrens Arts, 614 Lincoln, W. netkoje, šiauriniame Chicago priemiesty. Priimami piešiniai jaunųjų dailininkų nuo 5 iki 18

m. Galerijos direktorė Maxine Unger. Paveikslai parduodami. Galerija duoda vaikams ne tik meno, bet ir šokių, muzikos pamokas. Tikisi gauti paramos iš kultūros fondų.

Daugelio dėmesį atkreipė toje galerijoje paveikslas mero Daley, apylinkė. Ji tirpsta kaip žvakė.

**2-jų savaitių
EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ**

Vyksta: gegužės 15 rugpjūčio 7
birželio 5 rugsėjo 4
liepos 3 spalio 2

ir
Gruodžio 20

Jungtis prie grupių galima Bostone ar New Yorke.

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAIZIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalų kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116
SOUTH BOSTON, MASS. 02127
TEL. (617) 268-8764
Savininkė: Aldona Adomoniė

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO HALSTED STREET TEL. CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS, RADIO
IR STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI.

Laidotuvių Direktoriai

MAŽEIK & EVANS

6845 SOUTH WESTERN AVENUE

TRYNS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MASINOMS VIETA

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

P E T K U S

MARQUETTE FUNERAL HOME

TĖVAS IR SŪNUS —

TRYNS MODERNISKOS KOPLYCIOS

2533 West 71st St. Telef. GROvenhill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09

AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktoriai

TRYNS MODERNISKOS KOPLYCIOS

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852

4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENE

Liūdnoji komedija Policija ekrane

Paskutiniu laikotarpiu yra mada rodyti policininkų ir plėšikų filmus. Filmas "COPS AND ROBERS" tuo ypatingas, kad plėšikais paversta patys policininkai. Vienas jų, įėjęs į svaigalių krautuvę, išreikalauja atiduoti pinigų. Agrobria, būdamas policininko uniformoje, tikėdamasis, kad tikriausia ji palaikys policininku persirengusį plėšiką. Taip ir įvyksta.

Dabar tiems dviem kaimynams policininkams, besimaudant prie namų esančiame baseine, ateina mintis padaryt didesnį apipilėsimą, siekiantį jau milijonus. Jie parenka dieną, kada mieste astronautų paradas ir, nuododami, kad reikia tikrinti "banko namus, iš kurių į gatvę krinta ne vien popiergaliai, bet ir sunkesnieji dalykai, įeina į banko rūmus. Susiranda banko direktorių, jo sekretorę priverčia jiems įduoti vertybių popierius. Pro banko policiją jie prasmunka, tačiau tikroji policija taip pat ateina rūmų tikrinti, ir čia jiems tenka skubiai išnykti, kas ir pasisieka.

Telefonais susiskambinę, vis dėlto jie išreikalauja du milijonų dolerių, kuriuos turi pasidalinti po milijoną. Tuos New Yorko policininkus, agrobriancius Wall Streeto banką, vaidina Cliff Gorman ir Joe Bologna. Nei vaidyboje, nei režisūroje nieko ypatingo netenka pastebėti. Režisierius Aram Avakian nepatraukia kokių nors išradimų. Amerikiečiai kritikai vadina tą filmą gražia, nors nešvaria, komedija. Bet mums ji jokio smagumo neatneša. Priešingai, rodydamas plėšikais pavirtusius policininkus, kurie sėkmingai praturtėja ir pasilieka nesužadami, filmas darosi demoralizuojančiu ir atstumiančiu. Tiesiog galia, kad dabar taip mažai gerų filmų. Juose dominuoja tai lova, tai kriminalai.

Partizaninis kovūnas prieš narkotikus

Kelstu "Mr. Q." pavadinimu sukurta filmas iš policijos gyvenimo. Talentingas aktorius John

Wayne vaidina ypatingo ryžto ir drąsos policijos leitenantą, kuris su dideliu atkaklumu kovoja prieš kriminalistus narkotikų platintojus. Šie iškrypėliai turi sąjungininkų ir policijoje, įstengia iš policijos būstinės išvoti konfiskuotus narkotikus ir juos platinti. Policijos leitenantas juos pradeda uoliai sekti su foto aparatu, su pašėlusiu greičiu lekiančiu automobiliu. Įvyksta susišaudymai, bandymai tą policijos leitenantą sutraukti tarp dviejų sunkvežimių.

Leitenantas veda partizaninę kovą su narkotikų spekuliantais. Kovą žiauroka. Leitenantas atleidžia iš tarnybos už sužalojimą vieno narkotikų spekulianto. Bet vis tiek, dabar kaip privatus asmuo, leitenantas seka narkotikų spekuliantus, juos sugauna piktadarybėje. Įvyksta žūbtūtinis susišaudymas ir leitenantas išėina laimėtojas, kitus nukovęs.

Filme nemažai žiaurumo: kruvinių susišaudymų, nušovimų, bandymų sutraukti žmogų sunkvežimiais. Vaikams filmas netiktų, suaugusiems pakenčiamas, ypač dėl stiprios John Wayne vaidybos.

Fantastinių nuotykių filmas

Walt Disney firmos sukurta filmas "SON OF FLUBBER" švarus, daugiau fantastinis. Ne tiek žavys aktorių vaidybą, kiek nuotykius, bet mažiau patrauklus, kai tik juoda-balta spalvos.

Vaizduoja išradimą, profesorius, kuris padaro, kad automobilis gali skristi padangėmis ir iš jo leidžiamais spinduliais gali gerokai pateorizuoti priešiška žmogų. Filma žiūrėdamas vaikų-mokslievių būrys net klykia, matydamas, kaip futbolo žaidynėse profesorius išrastos dujomis prisipildęs rūbus žaidikas gali skristi su futbolu nepasiekiamas ir savo komandą išsumurkdyti pralaimėjime išvesti į pergale.

Filmas be kokios ypatingos minties, bet ir be demoralizuojančių išskrypimų, pramoginio pobūdžio, ypač jaunūciams gimnazistams. Pagrindiniai aktoriai: Fred Mac Murray, Nancy Olson, Keenan Wynn, režisūra R. Stevenson.

REDAGUOJA ST. SEMENIENĖ, 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629. TELEF. 925-5988

ŠVENTA ŽEMĖ LIETUVA

Pokalbiai su sesele Ana Marija Rakauskaite jos 80 metų sukakties proga

DANUTĖ AUGIENĖ

Žmogaus amžiaus sukaktys minimos įvairiais sumetimais. Vaikas džiaugiasi, kad gali užlenkti daugiau pirštų, paaugliai (18-kos), kad įgauna daugiau teisų, 21-rių, kad tampa pilnamečiai. Po to sukaktys lyg apmiršamos, apie jas nekalbama. Tik artėjant į pusimtį ar jį peržengus, vėl išgirsti minimas 50-60-70-80 metų sukaktis. Subrendę žmonės ne tiek skaičiuoja metus, kiek žiūri nuveiktų darbų. Žvalgomasi, kiek pradalgėse stovi gubų, koks derliaus vainikas.

Šiais metais šv. Kazimiero kongregacijos nari, seselei Anna Maria Juozafinai Rakauskaitei, sukako 80 metų. Šios sukakties negalime praleisti tydomis.

Peržengus 80-tuosius metus, seselė Anna Marija pilna planų, naujų darbų ir sumanymų ateičiai. Jos balsas ir veido bruožai spindi ryžtu ir energija.

Vienuolyno pavesta maloni pareiga

Klausiu ją, koks didžiausias jos rūpestis šiuo metu.

— Dabar baigiu rinkti medžiagą angliškai mūsų kongregacijos įsteigėjo kun. dr. Antano Staniulyno biografijai. Tą darbą pradėjau 1970 m. ir artėjau į karnygos rašymą. Toji maloni pareiga man pavesta vienuolyno. Šiaip visą gyvenimą domėjausi istorija. Ne vien atsietais jos faktais, bet visumos kontekste. Knietai parašyti knyga, kad ir tokia tema: "Lietuvės moterys karališkame dvare". Kazimierų epochoje. Ir, jei aplinkybės leis...

Bet, jei žmogus iš viso nesilaikys daryti tai, ką norėtų, tai vienuolės luome knietintieji norai ir planai kartais turi ir ilgėliau palaukti...

Šypsodamos seselė priduria: "Vienuolynė aš vis būdavau "Jack-of-all-trades"..."

Suprantama. Darbininkų visur ir visada maža, o darbų šimtai. Sesuo Anna Marija turi šakotą skalę gabumų, ir jos pagalbos visur reikėdavo.

Kūrybingi namai

Iš kur tie sugebėjimai bei gabumai? Tai turtinga darbas, pavyzdžiais ir pareigomis jaunystė. Tai tėvų rūpestingai, kūrybingai, veiklūs namai, tai mokykla, kurioje pasižymėję vienuolė nazarietė, kilimo mozūrė-vokietė, Ladislava, išmokusi lietuvių kalbos, įskiepjo kartu su tėvais darbą, meno, kūrybos ne tik meilė, bet ir ištvėmė.

Iš tėvo paveldėta meilė tėvynei ir savo kalbai

Pokalbyje sesuo Anna Marija nuolat grįžta prie tėvo. Jo būdas buvęs griežtas, bet kartu švelnus, taktiškas. Jo žodis — šventas, nes apgalvotas, teisingas ir svarus.

— Atsimenu tėt... Pareidavo po sumos... "Saltinis" po pažas-

timi. Skrybėlę nusiėmęs, mus sveikina "Tegul bus pagarbintas Jėzus Kristus". Tokia tada buvo mada. Evangeliją apsakodavo vaizdžiai, gyvai.

Tikiu, kad iš tėvo Mykolo Rakausko ir paveldėtas meilės jausmas tėvynei Lietuvai, išsaugotas ligi senatvės. Išsaugotas ir lietuvių kalbos ne tik sentimentalus adoravimas, bet ir jos švarus vartojimas.

— Jei kalbi lietuviškai — nemaišyk. Jei angliškai — nemaišyk. Lietuva — šventa žemė ir jos kalba šventa, nederk jos, — tai tėvo Rakausko pamokymai, tai ir seselės Anna Maria nustatymas.

Dar negimusią ją tėvas pašventęs kunigu, nes buvęs tikras, kad gims sūnus. O gimęs broliui Simonui, tėvas pasakojo: "Pamiau jį ir rankas ir atidaviau altoriui".

Motinos įkvėpta meilė — pastovi, gili, ištvėminga, neišsenkanti

Daugybę ūkiškų darbų ant savo pečių buvo užsikrovusi motina. Ji buvo ratielis, nuo kurio priklausė namų judrios mašinos darna. Šeimoje alsavo meilė. Ne žodinė, ne reklamė, nuotaikos išsūkta, bet pastovi, gili, ištvėminga ir neišsenkanti. Meilė vienas antram, meilė Dievui, meilė Tėvynei, menui, kūrybai, mokslui, teatrui. Nuolatinis kūrybiškas darbas lėdėjo jausmą. Nesitenkinta susižavėjimu, bet mes-tasi į darbą.

Seselės Ladislavos įtaka

1898 m. tėvai su trimis vaikais lankosi Lietuvoje. Neilgam. Tik tris mėnesius svečiuojasi pas senolius. Tėvas rusų valdžios buvo sekamas už lietuviškų knygų platinimą. Skubotai visi grįžta Amerikon. Gyvena Bridgeporte. Padeda statyti šv. Jungio bažnyčią. Organizuoja mokyklą. Bendradarbiauja lietuviškuose laikraščiuose. Įsteigia savo krautuve. Motina tvarko būtiną ir dar įsigyja siuvyklą. Seselės Ladislavos įkalbėtas, nupenka pianiną, samdo mokytoją, kad dukros mokytųsi muzikos, dainų, giesmių. Ieško režisieriaus ir aktorų, sudaro teatrinę dr. J. Kostiumai pasirodymams motinos pasiūdinami. Ji moko ir eilėraščių deklamuoti krautuveje ar siuvykloje dirbdama. Visa tai stebi jaunutė Juozafina, o reikalui esant įjungta darban, nuoširdžiai jį atlieka. Lankosi ir Antano Olio šeimoje. Saugo tada dar mažą Antanuką. Stebi spautuovę, susitinka rašytojus Šerną, Lalį, Montvyką.

Lietuvišybės centras

Po 1906 m. šeima persikelia į Waukegoną, į savus naujus namus, kurie bus viso lietuviško gyvenimo centras, kur pulsuos lietuviškas veikimas. Visi šeimos nariai įsijungia į lietuvišką dar-

bą. Vaidinimai, studentų paskaitos iš Valparaiso un-to, dainų ir poezijos vakarai, bažnytinis choras, orkestras. Nuolatinės repetitijos vyksta vis Rakauskų namuose. Pagaliau keliaujantis kvartetas, kur būsimą vienuolė dainuoja altu kartu su sesute Marijona, vėliau operos soliste Lietuvoje. Kvarteto gastrolės...

Pašaukimas vienuolynan tuo metu buvo jau subrendęs, ir kilo ūpestis, kad visas tas malonus, bet išblaškantis darbas neišvairytų laisvui bėgant ir pašaukimo. Tad tvirtai pasiryžta, nuspresta ir 1912 m. pasukta į šv. Kazimiero seselių vienuolyną.

Lankosi Basanavičius, Vaižgantas, Yčas...

— Tai buvo Pelenų Diena. Lauke siautė audra ir aplink šnarėjo pėklės. Nuo 69 ligi 63 gatvės nė vieno namo. Nuo Western Ave ligi parko — tuščia... O vienuolynė — šviesa, laimė ir džiaugsmas. Ir darbo... Visur parapijose prašoma: "Atėikit, gelbėkit augančią kartą Dievui ir Tautai". Skubiai ruošiamos mokytojos. Talentų daug ir didelių. Pasišventimas beribis, mokytojai rinktiniai. Kviečiami specialistai ruošti dr. na, muzikai, dainavimui, pašalinti, atletikai. Asmeniniai pa-

L. D. K. Birutė dr. Chicago's vice-minister V. Kulkauskienė (kair.) įteikia gėles aktorėi Elena Bandytei draugijos leidinio "Dvidešimtmetis" pristatymo metu Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje. Nuotr. P. Maletos

vyzdžiai žavi. Mokytojų tarpe kun. A. Staniukynas, kun. Jurgis Matulevičius (šiandien rengiamas į šventųjų eiles), Motina Marija Kaupaitė, kun. Pr. Būčys. Lankosi Basanavičius, Tumas-Vaižgantas, Yčas, Vileišis, Gustaitis. Pasiruošimai sutikti svečius užpildomi parengimais, teatriniais pastatymais, poezijos vakarais. Visos dirba išvien, vienybėje. Bendruomenė neapras-tai danti, tampri, sutartinai veikianti. Jauties esąs būtinai, reikalingas, svarbus jos narys.

Klauso Maironį, Jablonskį, Putiną

— Tada ir išaugau ir subrendau, pasižovus visur ir visada dirbti, kur darbas šaukia — be raginimų, be prievartos. Tai tęsėsi per visus mano 62 vienuolės gyvenimo metus. Dirbau mokytojos darbu, kūrėu dramos veikalus, vaidinimus, rašiau eiles, ruošiau programas, organizavau ir dalyvavau chore, muzikos kūrinių pristatyme, pasiruošiau žurnalistikos darbui ir redagavau šv. Kazimiero Aidus. Pati kūrėu, rašiau kitų parašytus. Reikalui iškilus, mokiausi ir tapau registruota slauge.

Stebiuosi ir klausiu, iš kur seselė taip gerai žino ir moka kalbą ir taip įžvalgi lietuvių literatūroje. Sužinau, kad 1920-2b metai prabėgę Lietuvoje. Pažaišlyje veda naujokyną, globoja karuo našlaičius. Tuo pačiu metu lanko Lietuvos Un-tą Kaune. Klausio Maironį, Tumą-Vaižgantą, kalbininką Jablonskį, istoriką Alekną, Putiną.

Dar tebegyvenu Lietuvoje...

— Buvo vargo viską suspėti atlikti. Bet per tą vargą pamiršau Lietuvą visą ir viską, — kalba į tolį išžiūrėjusi sesuo Anna Maria.

Tie ketveri metai dar stipriau subrandino jau ir taip gają ir išbujojusią tautinę sėklą ir pašventė šį sąmoningą, šviesų, kūrybingą asmenį Dievo ir Tėvy-nės tarnybai.

— Ir po tiek savo amžiaus metų dar tebegyvenu Lietuvoje... Tartum tik vakar būčiau grįžus... ir vis dar tebegirdžiu tėvelio žodžius: "Šventa žemė Lietuva...". Suprantu ir kaskart labiau įsisąmoninu ir tikiu, kad Lietuva priklauso Kristaus Karaliai, tik mes turime ištesėti... lyg norėdama užbaigti pokalbį, pasako seselė Anna Maria.

Seseles Anos Marijos — Rakauskalės 80 metų amžiaus sukakties minėjimo dalyviai š. m. vasario 3 d. Iš kairės į dešinę: pirmoje eilėje — Ir. Sprindienė, Mrs. Ann Seguest, L. Baltrušaitienė; antroje eilėje — Mrs. T. Davis, ses. Aukštila, ses. Mercedes, jubiliatė sesuo Anna Marija, ses. Justina, ses. Elena; trečioje eilėje — dal. P. Kaupas, kun. A. Jaunius, V. Baltrušaitis, kun. V. Bagdanavičius, muz. A. Stephens, D. Augienė, op. sol. J. Vencevičaitė-Kutkuvienė, J. Eldrigevičienė, Miss. K. Stankus, P. Vaitaitienė, op. sol. A. Sprindys. Trūksta Miss. V. Šimkutės ir akt. St. Pilkos. Nuotr. A. Plaušinalis

Kas galėtų duoti stimulo lietuvių...

Prieš išsiskiriant, dar pora klausimų...

Zvelgiant iš perspektyvos, ar neatrodo, kad lietuviškas reikalas dabar daug kur blėsta? Be to, vienuolynai laukia mesulaučia naujų darbininkų. Trūksta aukos dvasios. Kas seselės nuomone galėtų duoti stimulo lietuvių ir pašaukimui vienuolės luomai? Ką pasakytumėt, ko palinkėtumėt savo mokinėms, kurių turėjot šimtus, o gal ir tūkstančius?...

— Savo lietuvišką prigimtį turime išlaikyti, nors ir gyvename svetur ar sukuriame mišrias šeimas. Juo šviesesnis žmogus, daugiau galvojantis, juo geriau įvertins savo giminės brangumą ir svarbą ir išliks lietuvių darbais ir kalba. Šeimos yra šventa

pareiga tą ugnį kurstyti, palaikyti, įpūsti ir išsaugoti. Į nušaliai stovinčius turime prakalbėti jiems suprantama kalba ir juos patraukiančiais būdais. Ignoravimas nieko neatneš teigiamo. Ištieskime ranką silpniesiems.

O kaip su pašaukimu?

Pašaukimų į dvasinį luomą Dievas duoda kiekvienai šeimai, bet tos malonės neįpraimame arba ją nuslopiname, nužudome abejingumu, ignoravimu ir visiškai nesidomėjimu dvasiniais, religiniais reikalais. Tėvai net neįsimena vaikams apie dvasinį luomą, vengia apie jį kalbėti, nemėgsta dirvos, kad grūdas krūtas augtų. Neįdomas taurumas. Neįdoma apie šv. Raštą ir jo mokslą. Reikia pasisavinti Kristų, tada pasikeis visas žmogus.

Dažnai į aukštesnę mokyklą ateinanti mokinė prisipažįsta dar niekad negirdėjusi, kad tokia knyga (šv. Raštas) iš viso egzistuoja. Iš tokios namų tuštumos atėjusiai mergaitei yra didelis pavojus nuklysti.

Savo buvusioms mokinėms esu atvėrusi visą save. Jos turėjo progos pažinti mane ir mano galvojimą. Esu tikra, kad ištesėjo ir ištesės, kildamos artyn prie Dievo, kur jos bebūtų, kokiam luome begyventų, kokias pareigas beieitų... Tikiu, kad jos bus ištikimos savo didžiąja paskirčia, liks tvirtos ir kilnios lietuvės.

Tuo ir baigsiu šį rašinį. Žiauru taip skubotai ir apgraižomai kalbėti apie žmogų, apie jo šventiausius gyvenimo alsavimus. Apie jo asmens bruožus. Lai būna tai tik menki apmatai ir pagunda sodresniam audimui.

LIETUVĖS KATALIKĖS TARPTAUTINĖJE VEIKLOJE

Baigiantis 1973 metams, Pasaulio lietuvių katalikų organizacijų sąjungos (PLKOS) atstovė tarptautiniams ryšiams B. Venskuvienė pateikė centro valdybai pranešimą apie tų metų veiklą tarptautinėje plotmėje.

WUCWO tarptautinis kiliokviumas

Chantilly (Prancūzijoje) metų pradžioje įvyko Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos (WUCWO) suorganizuotas tarptautinis kiliokviumas, tema "Tikėjimas ir politika", kuris buvo skirtas katalikų moterų organizacijų vadovams ir ekspertams.

Iš PLKOS pusės kiliokviume dalyvavo atstovė prie WUCWO B. Venskuvienė.

Pagrindinė šio tarptautinio kiliokviumo paskaitą skaitė Mgr. A. Ranselaar — WUCWO dvasinis patarėjas, tema "Tikėjimas ir politika".

Paskaitininkas išryškino tikėjimo ir politikos santykį šių dienų pasaulyje, kurio evoliucija vystosi nepaprastai greitai tempu. Tikėjimo ir politikos ryšys šiais laikais yra labai aktualus. Politinė akcija apima vis naujas gyvenimo sritis ir jos įtakos žmonių gyvenimo plačiai jaučiasi. Tikėjimas, po Vatikano II-jo suvažiavimo, paliečia vis naujus gyvenimo aspektus. Krikščioniui tikėjimo ir politikos ryšių suderinimas — šių laikų būtinybė.

Tai nagrinėjant, kiliokviume buvo išsamiai paliestas katalikų moterų įsipareigojimas šiuose klausimuose. Dalyvavimas politiniame gyvenime — yra veikla visuomenės gerovei, įkvėpta Meilės ir Tikėjimo. Iškelta būtinybė formuoti organizacijose katalikų moterų politinei veiklai ir šią akciją rėmti.

Darbo komisijose konkrečiais dalyvių liudijimais buvo paliestas katalikės reikšmės politinėse organizacijose ir institucijose įvairiuose pasaulio kontinentuose. Idomiūs pranešimai lietuvių Europos, JAV-bių ir Pietų Amerikos kraštuose.

Baigiant kiliokviumą, WUCWO priklausančioms organizacijoms buvo pateikti tokie pageidavimai:

1. Katalikų moterų organizacijose iš pagrindų išstudijuoti įvairius tikėjimo ir politikos aspektus.

2. Imtis naujos iniciatyvos, bendradarbiaujant su kitomis organizacijomis, šios srities gerai suplanuoti veiklai.

3. Patarti savo organizacijoms ir jų nariams, kad imtųsi iniciatyvos, gerai apgalvojant pasirinkimą tikėjimo dvasioje, aktyviai dalyvauti politikoje tautinėje ir tarptautinėje plotmėje ir kad ruošytų kadrus įvairioms politinio gyvenimo sritims.

Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos suvažiavimas Belgijoje

La Hulp (Belgijoje) įvyko Pasaulio katalikų moterų organizacijų unijos (WUCWO) organizacijų vadovų suvažiavimas. Dalyvavo atstovės iš visų pasaulio kontinentų. PLKOS šiame suvažiavime atstovavo B. Venskuvienė iš Paryžiaus.

Suvažiavimas buvo daugiausia skirtas WUCWO veiklos apžvalgai, svarstant kaip ji buvo klausimuose. Dalyvavimas politiniame gyvenime — yra veikla visuomenės gerovei, įkvėpta Meilės ir Tikėjimo. Iškelta būtinybė formuoti organizacijose katalikų moterų politinei veiklai ir šią akciją rėmti.

talikų moterų organizacijų unija nuolat reiškiasi.

Ruošiant šį suvažiavimą, višoms WCUWO priklausančioms katalikų moterų organizacijoms buvo išsiuntintos anketos WUCWO veiklos klausimais. Anketų atsakymų sintezė buvo daug pasiremta suvažiavimo darbuose.

Taip pat suvažiavime katalikų moterų or-jų delegatės padarė pranešimus apie savo atstovaujamos organizacijos veiklą ir tikslus. PLKOS atstovė B. Venskuvienė padarė pranešimą apie PLKOS veiklą ir uždavinius išei-vijoje.

Suvažiavime, diskutuojant aktyvų dalyvavimą tarptautinėse organizacijose ir institucijose, ilgiausiai buvo sustota ties veikla Jungtinėse Tautos (įskaitant ir UNESCO).

Išniant iš Jungtinių Tautų ir kitų aukščiau minėtų tarptautinių institucijų programos, taip pat iš WUCWO keliamų problemų katalikų organizacijose, delegatės tai nagrinėjo tokiose darbo komisijose:

I. Moters pažanga — jos teisinė padėtis viešame ir privačiame gyvenime, moters vieta šeimoje ir visuomenėje, jos dalyvavimas politiniame, ekonominiame gyvenime ir profesijoje, moters švietimas ir kt.

II. Socialinės, sveikatos ir auklėjimo problemos — vaikystė, jaunimas, vyresnioji karta, ligonių apsauga, šeimos gyvenimo pagerinimas namų ekonomijos ir mitybos srityse, socialinis ir bendruomeninis ugdymas, auklėjimas specialiose mokyklose, nuolatinis asmens ugdymas, narkotikų problemos.

III. Žmogaus teisės — religinė, socialinė ir rasinė diskriminacija (Nukelta į 7 psl.)